Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана. | № 25 (18348). | 1990 оной январиин 31, среда | Сэн 3 мүн.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ *ажалай үдэр*

АБАҺАН ХУРЬГАДЫНЬ ӨӨДЭРГЭН

Баруун-Гол гэжэ газарта Бэшүүрэй совхозой хонишон М. Г. Аюровай отара байрланхай. Эндэ Молот Гомбоевич Валентина Очировна Базарова гэжэ наһанайнгаа нүхэртээ үнинэй ажалладаг юм. Тэдэнэр ажахынгаа бэрхэ хонишодой тоодо ородог. Саада жэл зуутан хонишодой тоодо ороо һаа, нёдондо емжалтаяа дабтажа шадаагүй. Энээндээ голхоржо байнгүй, бүри зориг нэмэжэ, энэ жэлдэ түрүүшүүлэй тоодо орохо дуратай. Тиихэ арга боломжо эдэнэртэ бии. Чингис гэжэ хүбүүниинь Туяана нүхэртээ һаянай гэртэхиндээ туһалжа эхилээ. Гадна тэдэнэртэй суг Булад Очиров ажаллана. Мүнөө хонин ажалай эгээл халуун хаһын эхилээд байхада, тэдэнэр булай ехэ туһа хүргэнэ бшуу. Харууһалжа байһан 540 хонидойнь хурьгалжа эхилхэдэ, үнэхөөрөө, унаһан малгайгаа бодхоохо забда саг гаранагүй ха юм. Тус отара мүнөө 420 хурьгатай болонхой.

— Арбан хонимнай эхирлээ. Энэ һайн гээшэ. Түсэбнай гэбэл, зуун эхэ хонидһоо наян табан хурьга абаха ёһотойбди. Энэ мүнөө абаһан хурьгадаа гарзада оруулангүй байгаа һаа, түсэбөө лаб дүүргэхээр хараатайбди. Теэд үшөөл хүйтэн, үбэлжэлгымнай хаһа ута гээшэ ааб даа. Байра байдалнай яһала бараг. Үбһэ, хоол хүрэхөөр бии,—гэжэ Молот Гомбоевич Аюров хөөрэнэ.

Аюровтан арендна гуримаар хүдэлхэ дуратай байгаа һэн. Энэ хүсэлыень совхозойнь директоршье дэмжэнэ ха. Юундэб гэхэдэ, шэнэ энэ гуримаар ажаллажа эхилһэн хонишод ёһотой ээд боложо, бэеэ тон даагаад өөһэдынгөө багахан ажахы ябуулна бшуу.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. В. О. Базарова. 2. В. Б. Очирова, Ч. М. Базаров, Т. Санжиева.

В. ГАРМАЕВАЙ фототекст.

Бэшүүрэй район.

БАМ-һаа МЭДЭЭСЭНЭ:

«ВОЛГА» МАШИНААР УРМАШУУЛАГДАБА

Барилга-хабсаралгын 694-дэхи поездын хүдэлмэришэд Буряадай участогай эгээл зүүн участок дээрэ Муяын голдо БАМ-ай барилга хэлсэһэн байхэ юм. Эдэнэр Таксимо станциин барилгада хабаадалсажа, байрын гэрнүүдые, социально-соёлой байшангуудые бодхоолсоһон, Хойто Муяын хадануудһаа Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр түмэр харгы барилсаһан, уһа урдахуулха соргонуудые хабсаргаһан байна. Бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэжэ, ехэшье, багашье объектнүүдые саг болзортонь ашаглалгада тушаадаг заншалтай.

БАМ-ай барилгада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, бүхы объектнүүдые эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушааһанайнгаа түлөө барилга-хабсаралгын 694-дэхи поездын коллектив һаяшаг «БАМтрансстрой» нэгэдэлэй Хүндэлэлэй грамотаар, 1500 түхэриг мүнгэн шан, «Волга» автомашинатайгаар урмашуулагдаба. Мүнөө барилга-хабсаралгын 694-дэхи поездын хүдэлмэрилэгшэд Таксимо посёлогто байрын гэрнүүдые, промышленна объектнүүдые бодхоолсожо байна.

1000 ТҮХЭРИГЭЙ ШАНДА ХҮРТЭБЭ

«Нижнеангарсктрансстрой» трестын оньһожоруулгын управлениин хүдэлмэришэд барилгыч оньһон түхеэрэлгэнүүдые һайн шанартайгаар заһабарилжа, даабаряа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 500 мянган түхэригэй ажал хүдэлмэри хэһэн байна. Трестын ажалша коллективэй соведэй гэшүүд энэ түйлалтануудыень үндэрөөр сэгнэжэ, дамжуулгын Улаан туг, 1000 түхэриг шантайгаар барюулха гэһэн шиидхэбэри баталан абаба.

ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАҺААР

А. Н. Мельниковэй хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд БАМ-ай барилгада 1974 онһоо хойшо хабаадалсажа, Северомуйск, Тоннельный посёлогуудые, Хойто Муяын хадануудай дундуур 54 километр түмэр харгы барилсажа, олон миллион түхэриг ашаглаһан байха юм. Эдэнэр хододоо даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэдэг заншалтай. Үнгэрһэн жэлэй даабариһаа гадуур 50 мянган түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэһэн байна.

Барилга-хабсаралгын 597-дохи поездын коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан энэ түрүү бригадын гэшүүд дамжуулгын Улаан вымпелээр, 100 түхэригөөр шагнагдаа.

А. КРИВОЙ,
хүдөө бэшэгшэ.

Северобайкальск хото.

УЯЛГАНУУДЫЕ АБАБА

Судна бүтээлгын заводой ажалша коллективэй конференци боложо, байгша оной социалис уялгануудые эндэ һаяхан баталан абаба. Үнгэрэгшэ жэлэй дүрбэдэхи кварталай дүнгүүдээр республикын промышленна предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан тус заводой коллектив байгша оной түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэжэ шиидээ. Абаһан ашаг олзынгоо зарим хубиие өөһэдтөө үлөөжэ, экономическа урмашуулгын жасые баяжуулха байна. Тэрэ тоодо үйлэдбэриие хүгжөөлгын жасые 18 процентээр, социальна хүгжэлтын —4,2 процентээр, материальна урмашуулгын — 4,4 процентээр ехэ болгохоор хараална.

Үйлэдбэригэн гаргадаг продукциин шанар нарижуулан һайжаруулха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулаа. Эмхидхэлэй-техническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар үйлэдбэрилһэн бүхы продукциин 99,7 процентые түрүүшын шалгалтаар хэрэглэгшэдтэ тушааха. Материалнуудые, түүхэй эд, түлишэ, элшэ хүсэ ехээр алмахаар хараална. Онсолходо, 70 мянган киловатт — час электрын, 120 гиго-калори дулаанай элшэ хүсэ, 3 тонно условно түлишэ алмаха байна. Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа бүтээдэг шэнэ цех ашаглалгада тушааха юм.

Мүнөө заводой коллектив абаһан уялгануудаа сүм дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн үрэ бүтээсэтэйгээр ажаллажа байна.

Л. КОЗУЛИНА,
заводой социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

АШАГТАЙЕНЬ ОЙЛГООБДИ

Манай ажахы үбһэ тэжээлээр тиимэшье элбэг бэшэ юм. Тиибэ ябашье үнгэрһэн жэлэй октябриин эхеэр 419 толгой үхэр хаагаад, үбһэ, сенаж, талха таряанай зүйл, һолоомо дуран соонь эдюулжэ, шахан таргалуулжа захалаа һэмди.

Түрүүн шахалганда табихадамнай, үхэр бүхэн 300 килограммһаа халта үлүү шэгнүүртэй байһан юм. Харин энэ январь һарын тэн багаар эгээл томонуудыень, тарғануудыень шэлэжэ, мяханай комбинадта тушаахадамнай, үхэр бүхэн дунда зэргээр 397 килограмм татаа. Тушааһан бүхы 253 шахамалнуудаймнай хахадһаа олонхинь тус бүридөө 4 центнер, арбаад үхэрынь тус тустаа 5 центнертэ хүрөө.

Тобшолон хэлэбэл, үбэлжэлгын түрүүшын гурбан һарада үхэрнүүдые һайн харууһалжа, тэжээл дээрэ байлгажа шахахадаа, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые сүүдхэ соо дунда зэргээр 950—1000 хүрэтэр граммаар нэмээжэ шадаабди.

Урдань манай ажахыда үбэлэй хүйтэнэй үедэ малай шэгнүүрые нимэ ехээр нэмээгдэжэ үзэгдөөгүй байгаа. Нимэ томо, тарган үхэрнүүдые урдань мяханда худалдажашье үзөөгүй байгаабди. Үбһэ тэжээлээр элбэг бэшэ аад, үбэлэй сагта зарим малаа садатарнь эдеэлүүлжэ шахаа һаамнай, бусад малнай хайшан гэхэб, тэжээл гамнахал хэрэгтэй гэжэ һанадаг һэмди. Тэрэмнай буруу һанамжа байшоо.

Үбэлэй һаранuудта үхэрнүүдые һайнаар эдеэлүүлжэ шахаһанай, шэгнүүр ехэтэй, тарган болгожо тушааһанай ашаар мяха гүрэндэ худалдаха энэ жэлэйнгээ нэгэдэхи кварталай түсэбые 180 процент, хахад жэлэй даабарине 134 процент дүүргээбди. Ажахын жасадашье ехэ мүнгэн орожо үгөө.

Хэрбээ тэжээл алмаабди гээд байгаа һаамнай, үбһэ хоолнайшье бага багаар эдигдээд лэ һалаха, нимэ ехэ мяханшье гүрэндэ худалдагдахагүй һэн. Инхэдээ үхэрнүүдые һайнаар шахан таргалуулха гээшэ алишье талаараа ашагтай гэжэ ойлгообди.

Намтай сугтаа ажалша бэрхэ, харюусалга ехэтэй хүнүүд хүдэлдэг. Жэшээнь, Жундуй Цыренович Ардаев бүхы наһаараа гэхээр мал хараһан хүн. Мүн Бадмажап Надмитович Жигжитов, Нелли Хандажаповна Доржиева, залуу хүбүүн Юрий Дармаев гэгшэд үхэрнүүдые эдеэлүүлхэ, уһалха хаһа сагыень айхабтар нариноаар сахижа, малаа дулаан, хуурай дэбдихэртэй байрада байлгаха гэжэ оролдодог зон.

Мүнөө гүүртэдэ үлэһэн малаа баһал һайнаар харууһалжа, тобир тарганаар үбэлжүүлжэ, хүхэ ногоон дээрэ гаргаха байнабди. Үшөө хажуудань жэжэ хашараг, бурууннуудые абахабди.

М. ДОНДОКОВ,
Михайловкын совхозой шахамал малай гүүртые даагша.

Захааминай район.

ТАСС **ШЭНЭ ҺОНИН**

КОМИССИ ХҮДЭЛМЭРЕЭ ТҮГЭСХЭБЭ

КЕМЕРОВЭ. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. Д. Рябев түрүүтэй правительственна комисси Кузбасста ерэжэ, нёдондо жэлэй июль һарада правительствын комиссиин гараа табиһан протоколнуудай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые хаража үзэһэн, зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Юрэнхыдөө правительственна комиссиин ба хүдэлмэришэдэй комитедүүдэй хоорондохи хөөрэлдөөнүүд аша үрэтэй байба. Документнүүдтэ гар табигдаа. Тэдэниие бэелүүлгэһээ Кузбассай хото городуудай хүгжэлтын, социальна шэнэдхэн хубилалтын хараа түсэбүүд дулдыдаха байна. Январь һараһаа Кемеровскэ область өөһэдынгөө олоһон мүнгөөр өөһэдыгөө хангалгын, өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын үндэһэ һуури дээрэ ажахы шэнээр эрхилхэ туршалгада ороһон байна гэжэ ороной энэ эгээл ехэ промышленна райондо боложо байһан бүтэмжэтэй һайн үйлэ хэрэгүүд элирхэйлэн гэршэлнэ. Удаадахи түсэбтэ табан жэлдэ Кузбассай социально-экономическа хүгжэлтэ тухай тогтоол баталагдан абтаба. Энэ райондо сагай уларилые һайжаруулха хэрэгые гуримшуулгын хэмжээнүүд мүн лэ хараалагдаа.

Гэбэшье хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр тала зарим асуудалнуудаар үгеэ ойлголсобогүй. Жэшээнь, правительственна комисси болон Кузбассай хүдэлмэришэдэй комитедүүдэй совет областной протоколой ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан тухай ниитэ хэлсээ баталжа шадабагүй.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Л. Д. Рябев правительственна комиссиин Кузбасста ерэжэ, хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые тайлбарилхадаа, ТАСС-ай корреспондентдэ иигэжэ хэлэбэ:

— Хараалагдаһан юумэнэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһые шалгаха гээшэ манай гол зорилго мүн. Бидэ тэрэниие дүүргээбди. Гэбэшье ямар нэгэн пунктнуудайнь бэелүүлэгдэжэ байһые сэгнэлгэ элдэб янза байба. Кузбасста уулзаһан хүнүүднай эдэ асуудалнуудай шухала удха шанартай байһые һайнаар ойлгоно, тэдэниие дары шиидхэхые хүсэнэ. Тиимэһээ эсэсэй протоколдо гар табигдаагүйшье һаань, тэрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, һанамжанууд хэлэгдэһэн байна.

АЗЕРБАЙДЖАНАЙ БА АРМЕНИИН ССР-нүүдтэхи БАЙДАЛ

Бакуда, Нахичеваниин АССР-тэ, НКАО-да, бусад нютагуудта ажабайдал гуримшуулагдажа байна. Республикын ниислэл хотодо хэдэн арбаад предприятинууд, ниитын транспорт, хүн зоной һуудал байдалые хангалгын эмхинүүд дүүрэн хэмжээгээр гү, али зарим хубяараа хүдэлнэ. Бакугай 26 комиссарнарай нэрэмжэтэ нефть, газ олзоборилгын управлениин ажалшад арбан үдэрэй забһарлалгын һүүлээр скважинануудые заһабарилгаяа һэргээбэ.

— Үдэшэлэн тээшэ хорин шахуу скважина һэргээгдэһэн байгаа,— гэжэ нефть, газ олзоборилгын управлениин начальник К. Каримов хэлэбэ.— Эдэ скважинануудые хүдэлжэ байгшадай тоодо оруулбашье, байдалые запаруулжа шадахагүй байнабди. Юуб гэхэдэ, үнгэрһэн арбан хоногой туршада коллектив 10 мянга гаран тонно продукци дутуу абаа. Мүнөө манай олзоборилгонуудые заһабарилга хүлеэжэ, оньһон техникын дуталдаһан дээрэһээ бүлүүр 650 станок һаатан зогсоно. Эдэ бүгэдые ашаглалгада оруулхын тула наада захань гурбан һара соо эршэмтэйгээр хүдэлхэ хэрэгтэй.

Запасай сэрэгшэдһээ ниитын эмхи байгуулагдаа, тэрэнэй гэшүүд Бакугай элдэб районуудта гурим журам тогтоохадонь, сэрэгэй алба хаагшадта, хуули ёһо хамгаалгын зургаануудта туһална. Ханларска райондо буу зэбсэгүүдые һайн дураараа тушаалга үргэлжэлһөөр. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ 112 буу, тэрэ тоодо 48 автомат болон пулемет, 495 тэһэрдэг зүйл болон бусад тушаагдаһан гү, али хүнүүдһээ абтаба.

Ондоо тээшээ зугадан гарагшадай тоо хорожо байна. Эдэ бүхы үйлэ хэрэгүүдэй ушар шалтагаануудые хүн зон олоороо ойлгодог боложо байна.

Гэхэтэй хамта хархис бүлэглэлнүүд сэрэгэй засагаархидай, партийна ба совет зургаануудай абаһан хэмжээ ябуулгануудые хойшо татахые оролдоно. Предприятинуудай, транспортын, һургуулинуудай, олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй хүдэлмэриие һэргээхэ хэрэгтэ бэрхэшээл түбэгүүдые ушаруулна. Буһалгаануудые үргэлжэлүүлхые уряалһан листовконууд тараагдана. Азербайджанай түмэр харгы дээрэ ашаатай 188 поезд һаатан зогсоно.

«Харата ябуулгануудта абтажа байнгүй, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгын али бүхы үйлэ хэрэгүүдтэ, худал хуурмаг үгэнүүдые тараалгада эсэргүүсэн эрид шангаар тэмсэхыень городто ажаһуудаг бүхы хүнүүдые уряалнаб,— гэжэ Бакугай сэрэгэй комендантын хандалга соо тэмдэглэгдэнэ. — Хүнэй һанал бодол дээрэ наадаха ябадалые дары болюулха шухала. Амгалан тайбанаар ажаһуухые хүсэгшэдтэ эсэргүү али бүхы хүсэ хэрэглэлгые шадаал һаа түргөөр зайсуулаа һаа, бакугайхидай ажабайдал гуримшуулан һайжаруулагдаха байна».

Совет Армиин болон дотоодын хэрэгүүдэй частьнуудай хүсэлэл оролдолгонуудаар Степанакерт—Шуша —Лачин—Горис гэжэ автомобилиин харгы шадар шэбээлһэн хархис хүсэнүүд үлдэгдэжэ, Степанакертһээ Лачин хүрэтэрхи харгыгаар автомобильнууд ябадаг болоо.

Январиин 29-дэ Азербайджанай Компартиин Центральна Комитедэй байшан соо пресс-конференци үнгэргэгдэбэ. Республикын Компартиин ЦК-гай секретарь Р. Я. Зейналов олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдэй асуудалнуудта харюусаһан байгаа.

Азербайджанай ССР-эй НКАО-дахи байдал орёо түгшүүрилтэй байһаар. Январиин 29-дэ эхилһэн буһалгаан тэрэниие бүри хүшэр хүндэ байдалда оруулба.

Арменийн ССР-тэ зэбсэгтэ отрядуудые Арменийн ба Нахичеваниин АССР-эй хилэ шадарай районуудһаа холодуулха талаар түйлагдаһан хэлсээн бэелүүлэгдэнэ. Социально-экономическа дутуу дунданuудһаа оршон тойронхи байдал орёо түгшүүрилтэй болоно.

Урда тээнь мундуу мунинха хүбүүдэй булимтаран ээмдэһэн танк, сэрэгэй машина, бронетранспортер, гэнжэ мөөртэй ба мөөртэ 8 машина, мүндэрэй үүлэ буудажа тараадаг 3 буу январиин 28-да республика дотор абтаһан байгаа.

Политическэ ба захиргаанай эдэбхитэй хэмжээнүүдые абаһанай ашаар хилын харуулай сэрэгүүд Азербайджанай ССР-эй бүхы участогта гүрэнэй хилэ хамгаалгаяа һэргээһэн байгаа. Буу зэбсэгүүдые контрабандна аргаар орон руу оруулха һэдэлгэнүүд зайсуулагдаа. Январиин 26—28-да тогтоогдоогүй газарнуудаар гүрэнэй хилэ гаталхые һэдэһэн 400 шахуу хүн баригдажа хаагдаа. Багсалагдаһан 6 контрабандна эд бараан, Иранай 2 миллион шахуу риал, 300 алтан монетэ, бусад үнэтэ шухаг зүйлнүүд абтаа.

Юрэнхыдөө нютагай хүн зон, ниитын эмхинүүд хилэ шадархи гурим журамые сахиха хэрэгтэ туһална.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVIII съездые УГТУУЛАН

КОММУНИСТ БҮХЭНЭЙ ХЭРЭГ

Манай түрэл Коммунис партиин, коммунистнуудай нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ талаар хүдэлмэри «зогсолтыншье» жэлнүүдтэ ябуулагдадаг hааб даа. Теэд энэ хүдэлмэри ехэ hулаар, ёhын тэдысэ ябуулагдадаг байгаа ха юм. Тиигэжэ партида КПСС-эй Программа, Устав hайн мэдэхэгүй хүнүүд ородог байгаа. Партийна организацинууд, партиин райкомуудай бюрогой гэшүүд хүнүүдые партида абахадаа, эгээл түрүүн тэрэнэй ажал хэрэгээр, даабариин дүүргэлтээр hонирходог бэлэй.

Коммунистын үүргэ дүүргэжэ, Коммунис партиин дүлэтэ хэрэгүүдые саашадань үргэлжэлүүлжэ шадаха хүн гү, али үгы гү? Энэ хүн ямар юумэн тухай шэбшэжэ, бодомжолжо ябана хаб? Энээндэ ямаршье анхарал хандуулагдадаггүй байгаа. Эдэнэй олонхинь засаг, тушаалда дуратай, партиин нэрээр өөрынгөө нэрэ солые үргэхэ, алдаршуулха дуратайшуул байгаа.

Мүнөө, хубилган шэнэдхэлгын бэелүүлэгдэжэ байгаа хубисхалта шанга сагта, энэ урданаймнай алдуунууд эли тодоор харагдажа эхилбэ. Партиhаа гараха тухай мэдүүлгэ бэшэжэ, партийна б и л е д э э тушааха ушарнууд хаа хаанагүй үзэгдэнэ. Өөрынгөө дураар партиhаа гаража ошохо ушар хадаа Коммунис партиин, Совет гүрэнэй бэелүүлжэ байhан хубилган шэнэдхэлгэдэ урбаhан, олониитын хэрэгтэ харша ябадал мүн гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Партийна биледээ тушааха ябадал манай Северобайкальскын районно партийна организацида баhал үзэгдэнэ. Үнгэрhэн жэлдэ 40 гаран коммунистнууд партийна биледээ тушааhан байха юм.

Ямар шалтагаанаар эдэнэр партиhаа гараба гээшэб? Партиин табиhан шэнэ хараа зорилгонуудые буруушаана гү? Али эршэ зориг, эдэбхи үүсхэл гарган ажаллаха, олониие дахуулха арга - шадалгүй зон гээшэ гү? Хараад үзэе. Үнгэрhэн жэлдэ ганса Уоянай леспромхозой партийна организацида 7 коммунист партиhаа гараха тухай мэдүүлгэ үгэжэ, партийна биледүүдээ тушаагаа юм. 19 жэлэй туршада партиин зэргэдэ ябаhан А. М. Фалилеев эгээл түрүүлэн партийна биледээ тушаагаа. Тэрэ КПСС-эй Шэтын обкомой дэргэдэхи партийна hургуули дүүргэжэ, партийна, совет хүдэлмэридэ олон жэлнүүдэй туршада ажаллаhан байна. Мүнөө Уоянай леспромхоздо 1984 онhоо хойшо ажаллана. Тиихэдээ эндэхи партийна организациин секретаряар хэдэн жэлэй туршада hунгагдаа. А. М. Фалилеев партиин дэмжэлгээр эрдэм hургуули шудалhан хүн аад, энэ аша үрыень харюулха гэжэ халташье оролдодоггүй байшоо. Коммунистнуудай дунда ойлгуулгамжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри огто ябуулдаггүй байгаа. А. М. Фалилеевэй ямаршье эдэбхи үүсхэл гаргангүй ажаллаhанhаа боложо, тус предприятиин партийна организаци хүтэлбэрилхы үүргэеэ алдаhан байна. КПСС-эй Северобайкальскын горкомой хүдэлмэрилэгшэдэй эдэ бүхы алдуунуудые усадхаха хэрэгтэнь туhалха гэжэ хэды оролдоошье hаань, үрэ гараагүй. «Тэжээhэн буруу тэргэ эбдэхэ» гэдэгтэл А. М. Фалилеев партиhаа гараха тухай мэдүүлгэ бэшэhэн байна.

«Долоон hарын туршада партиин гэшүүнэй түлбэри түлөөгүйб. Тиигэжэ партийна организацитай холбоо барисаагаа алдаба гээшэб. Партиин гэшүүнhээ сүлөөhэгты. Суглаанда байлсаха аргагүйб», — гэжэ А. М. Фалилеев мэдүүлгэ соогоо бэшээ.

Тэрэнэй удаа энэ парторганизацие залуу коммунист К. Грищев толгойлhон байгаа. Тэрэшье юумэ хээгүй. hүүлэй hүүлдэ тэрэ баhал Фалилеевтэ адли мэдүүлгэ бэшэhэн байха юм. Эдэмнай партийна организацие хүтэлбэрилжэ ябаhан хүнүүд ха юм. Эдэнэй жэшээ ямараар нүлөөлөө гэжэ hананат? Эдэнэй удаа эндэхи найман коммунист партиhаа гараха тухай мэдүүлгэ бэшээ. Тиихэдэ шэнэ жэлэй урдахана үшөө гурбан хүн мэдүүлгэ бэшээ. Энэ юун боложо байна гээшэб! Тус парторганизациин бүхы гэшүүдынь партиhаа гарахань гээшэ гү?

Минии hанахада, партиин горкомой зэмэ эндэ тон ехэ. Иимэ байдалтай юундэ эбсэхэ ёhотойб? Тэрэнэй талаhаа эрид шууд хэмжээнүүд абтаагүй байна. Партиин Уставай ёhоор гурбан hара соо гэшүүнэй түлбэри түлөөгүй коммунист зүбшэн хэлсэгдэхэ ёhотой. Эндэ тэрэ коммунист партийна организацитаяа холбоогоо алдаа гэжэ элирүүлэгдээ hаань, тэрэниие партиhаа гаргагдаhанда тоолохо ёhотой. Партиин Уставай энэ эрилтэ юундэ дүүргэгдэнэгүйб? Аяар 8—9 hара соо эдэ коммунистнууд түлбэриеэ түлөөгүй ябаа бшуу. Партиин горкомой зүгhөө энэ талаар хиналта тон hула.

Үнгэрhэн жэлэй hүүл багта В. Пушкарев партиhаа гараха тухай мэдүүлгэ үгэhэн байна. Тэрэ ажал дээрээ магтаалтайгаар модо тээдэг кранай машинистээр хүдэлдэг. Гурбан үхибүүдэй эсэгэ. Ажалаа хараад лэ ябадаг хүн байшоо. Олониитын хэрэгтэ оройдоошье хабаададаггүй hэн. Эндэ хэн зэмэтэйб? Тус леспромхозой партийна организаци, урдань эндэ секретаряар хүдэлhэн А. М. Фалилеев, К. В. Грищев сэхэ зэмэтэй гэхэ байнаб. Эдэнэр коммунистнуудай харюусалгые, үүргэ, нүлөөе дээшэлүүлхэ талаар юушье хэдэггүй байгаа. Хэтэржэ ерэхэдээ, өөhэдөө партиhаа гараба ха юм.

«Зогсолтын» үедэ иимэ А. М. Фалилеев, К. В. Грищёв мэтын ямаршье hэшхэлгүй, өөрын бодолгүй хүнүүд партиин зэргэдэ ороод, ажал хэрэг урагшань ябуулангүй, hаад хэдэг, гэдэргэнь татадаг байгаа. Мүнөө иимэ хүнүүд лэ хубилган шэнэдхэлгые бэелүүлхэ хэрэгтэ hаад түбэг үзүүлнэ, ажалшадта, залуу коммунистнуудта муу муухай жэшээ харуулна.

Уоянай леспромхоз хэдэн жэлэй туршада даабари, уялгаяашье дүүргэнэгүй. Хэрэглэгшэдтээ саг болзор соонь материал эльгээнэгүй. Эндэ партийна эхин организациин зэмэ ехэ. Коммунистнуудай эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлжэ, үйлэдбэриин, ажаhуудалай шухала асуудалнуудые зүб тээшэнь шиидхэхэ ёhотой. Тиимэ юумэн хэгдэнэгүй. Тиимэhээ леспромхозой хүдэлмэришэдтэ байрын гэрнүүд баригданагүй, үхибүүдэй саад мүнөө хүрэтэр үгы байhаар. Үнгэрhэн жэлдэ Уоянай леспромхозой партийна организациин секретаряар С. П. Огай hунгагдаа hэн. Тус леспромхоздо механигаар хүдэлдэг, ажалшадаа, коммунистнуудаа мэдэхэ хүн.

— А. М. Фалилеев К. В. Грищев хоёрой гаргаhан дутагдалнуудые усадхахань ехэл хүшэр. Коммунистнууд суглаандаашье ябахаяа мартадаг, журамгүй болонхой. Эдэ бүгэдые гуримшуулха, зоной харюусалгыень дээшэлүүлхэ, эдэбхижүүлхэ шухала болонхой. Коммунист бүхэндэ бодото даабари үгтэжэ, парторганизациин хүдэлмэридэ хабаадуулагдана. Дутагдалнуудаа усадхаха арга бии, — гэжэ С. П. Огай хэлэбэ.

Северобайкальскын районно партийна организацида Фалилеев шэнги үзэл бодолтой коммунистнууд үшөөл олон бии байhаар. Эдэнэр ямар аргаар партиин зэргэдэ орожо, коммунистнуудай үндэр нэрэ солые муудхажа ябаа гээшэб? Бидэ энэ асуудалые ехэл наринаар шалгажа үзэхэ, тодорхой сэгнэлтэ үгэхэ ёhотойбди. Ганса Уоянай леспромхозой партийна организацида мэдүүлгэнүүд орожо байна бэшэ. Гайхалтайнь гэхэдэ, залуу коммунистнууд партиhаа гаранагүй. Партиин зэргэдэ 10—20 жэл соо ябаhан хүнүүд партийна биледүүдээ ямаршье hэшхэлгүйгөөр тушааhаниинь харамтай. Жэшээлхэдэ, 1968 онhоо партиин гэшүүн О. П. Киселева, 1974 онhоо партиин гэшүүн В. С. Иноземцев гэгшэдэй мэдүүлгэ бэшэhэниинь гайхалтай. Иимэ хүнүүдтэ харюусалгатай ажал даалгажа болохоор аал? В. С. Иноземцев түмэр харгын Северобайкальскын отделенидэ мастераар хүдэлнэ, олон арбаад зониие хүтэлбэрилнэ. Энээнэй hүүлээр хамта хүдэлдэг нүхэдынь В. С. Иноземцевтэ үнэншэхэ, этигэхэ, найдаха гээшэ гү? Түрэл Коммунис партиин хэрэгтэ урбаhан хүнүүдтэ яажа этигэхэб? В. С. Иноземцев мүнөөшье хуушан ажалдаа хүдэлhэн зандаа.

А. М. Фалилеев, В. С. Иноземцев мэтын зон лэ партиин нэрэ хүндые муудхаана, хүдэлмэриень доройтуулна, хүдэлмэришэдтэ муу нүлөө үзүүлнэ ха юм. Иимэ зоной түлөө мүнөө Коммунис партиие хаа хаанагүй шүүмжэлнэ. Бидэ, коммунистнууд, тээгдэнги үзэл бодолтой хүнүүдые hургаха, хүмүүжүүлхэ, урдань шанга эрилтэ табиха ёhотойбди.

Би дайнай хүшэр хүндэ жэлнүүд соогуур партиин зэргэдэ абтаhан хүм. Москва шадарай байлдаануудта хабаадалсаhан байнаб. Коммунистнууд ходо доол бултанай урда ябадаг бэлэй. Аадар мэтээр шууяжа, улижа байhан hомонууд соогуур дайсанай окоп руу түрүүлэн ородог hэн, «Коммунистнууд урагшаа!» гэhэн зүрхэ сэдьхэл дайраhан дүлэтэ үгэнүүд мүнөөшье минии шэхэндэ соностодог. Олон удаа хүндөөр шархатаhан байнаб. Дайшалхы Улаан Тугай, Эсэгэ Ороноо Хамгаалгын, Улаан Одоной орденуудаар шагнагдаа hэм. Би өөрыгөө магтаха гэжэ эдэ бүгэдые дурдана бэшэб. Коммунист хүн өөрынгөө шэлэhэн ажал хэрэгтэ, партидаа ходо доо үнэн сэхэ байха ёhотой. Багаханшье бэрхэшээлhээ сухариха гээшэ коммунистын хэрэг бэшэ.

Коммунис партимнай нэрэ солоёо аршалан хамгаалха талаар эдэбхитэй ажал ябуулгануудые бэелүүлжэ байна. Урданай дутагдалнуудые усадхаха, демократи хүгжөөхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулагдана. Партиин тон орёо асуудалнуудые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэнь туhалхын оронда зарим коммунистнууд партиhаа гаража ошоно. Партийна организацинууд, коммунист бүхэн харюусалгаяа дээшэлүүлхэ, ойлгуулгамжын, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hайнаар ябуулха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха ёhотой болоно. Ажалай ба дайнай ветерануудтай залуу коммунистнуудтай уулзалгануудые ходо үнгэргэжэ байгаа hаа, аша үрэтэй байха hэн гэжэ hанагдана. Партида орохоёо мэдүүлгэ бэшэhэн залуушуулые ехэ наринаар шалгажа үзэхэ, хүмүүжүүлхэ, hурагаха шухала. Мэдүүлгэ бэшэhэн хүн бүхэниие партида абаха гээшэ ехэ буруу. Бидэ урданайнгаа алдуунуудые дабтаха эрхэгүйбди. Бэлигтэй бэрхэ хүбүүд, басагад бидэнэй дунда олон. Тэдэл коммунистнууд болохо ёhотой. Партиин нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ гээшэ коммунист бүхэнэй хэрэг гэжэ тоолохо ёhотойбди.

Б. БУДАЕВ,
ветерануудай Хойто-Байгалай районно соведэй түрүүлэгшэ.

ШЭБХЭ ГАРГАНА

Сабшалан, таряалангай тогтууритай баян ургаса ургуулха бэлэдхэлэй хүдэлмэри Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхоздо үргэнөөр ябуулагдана. Үнгэрhэн жэлэй декабриин эхинhээ мүнөө хүрэтэр наг шэбхэ зөөхэ хүдэлмэреэ таhалдуулангүй үргэлжэлүүлжэ байhан ажахын механизаторнууд мүнөө 12 мянган тонно наг шэбхэ гаргаа. Энэ hарын эсэс болотор эндэ үшөө 1000 тонноhоо үлүү органическа үтэгжүүлгэ гаргагдаха юм.

Газарай үрэжэл hайжаруулха хүдэлмэриие Михаил Иванович Екимов хүтэлбэрилнэ. Луговмелиоративна оньhожоруулагдамал отрядай мэдэлдэ элдэб түхэлэй тракторнууд, обоологдоhон шэбхэ онгилхо, ашаха, суглуулха түхеэрэлгэнүүд даалгагданхай юм.

В. РАДНАЕВ.

Оёдолой үйлэдбэриин «Тулаха» нэгдэлэй Гусиноозерскын филиалда Ольга Николаевна Вершинина 1975 онhоо таhалгаряагүйгөөр хүдэлхэ үедөө, оролдосо ехэтэй ажалаарла коллектив соогоо ниилээ мэдээжэ болоhон хүнүүдэй нэгэн юм. Дүй дүршэлтэй бэрхэ оёдошон 5 жэлэйнгээ түсэб даабаринуудые нёдондо жэлэй октябрь hарада бэелүүлжэ шадаа hэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Н. Вершинина ажал дээрээ.

В. ГАРМАЕВАЙ фото.

АЖАЛАЙ АША ҮРЭ ДЭЭШЭЛҮҮ

1989 ондо экономикые али бүхы талаарнь хубилган шэнэдхэхэ, тэрэниие социальна шэглэлтэй, мүнгэн hангые тогтууритай болгохо талаар шэглүүлэгдэhэн хэмжээнүүд бэелүүлэгдэhэн байгаа гэжэ СССР-эй Гүрэнэй статистикын комитедэй 1989 ондо СССР-эй социально-экономическа хүгжэлтэ тухай мэдээсэл соо хэлэгдэнэ. Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдтэй сасуулхада, хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалгын эршэ дэлисэ улам ехэ болобо. Оборонно промышленностиие хубилган шэнэлжэ, ондоо шэглэлтэй болгохо хүдэлмэри эхилээ. Социальна hалбарида урьhаламжануудые үгэлгэдэ гол анхарал хандуулагдадаг болоhон байна. Национальна доходто хэрэглэмжын нөөсэнүүдэй хубита, үйлэдбэридэ хабаагүй барилга урда жэлынь 82,3 процент болоhон байгаа hаа, энэ жэлдэ 83 процентhээ дээшэ гараhан байха юм. Арадай hуудал байдалые hайжаруулгада дээрэhээ ябуулагдаха талаар жэл соо бэелүүлэгдэхээр хараалагдаhан хэмжээ ябуулганууд дүүргэгдэhэн байгаа. Пенсинүүдэй доодо захын хэмжээнүүд дээшэлүүлэгдээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бүхы национальна продукт (юумэнэй сэнгүүдые бодото дээрэнь хубилалгада нүлөөлэлгые оруулалсангүй) гурбан процентээр, национальна доход —2,4, ниитын ажалай бүтээсэ 2,3 процентээр ургаа. Ажахы эрхилэлгын шэнэ түхэл шэнжэнүүдые хэрэглэлгэ үргэдхэгдэhэн байна.

Гэхэтэй хамта орон дотор экономическа байдал орёо түгшүүрилтэй байhаар. Эд хэрэглэлгын дэлгүүр дээрэ хүндэ хүшэр байдал улам үргэдэбэ. Экономико хүгжөөлгын эршэ дэлисэ буураа. Олохон шухала дүнгүүдээр ороной экономическа ба социальна хүгжэлтын жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

Мүнгэн hангые тогтууритай болгохо талаар бүлэг хэмжээнүүдые бэелүүлhэнэй ашаар ашаг олзоhоо гүрэнэй бюджедэй гаргашанууд 120,8 миллиард түхэригтэ хүргэгдэхөөр хараалагдаhан hаа, сэгнэлтын ёhоор 92 миллиард түхэриг хүрэтэр доошолуулагдаhан байха юм. Гүрэн доторой үри шэри 300 миллиард түхэригтэ дүтэлөө.

Эрьесын налогhоо бюджедтэ 111,1 миллиард түхэриг ороhон байгаа. Энэнь 10,1 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али урда жэлэй хэмжээнhээ 10 процентээр үлүү ехэ байна. 1989 ондо ашаг олзо урда жэлэйхиhээ ехээр абтаа. Зүгөөр юумэнэй сэнгүүдые ямаршье үндэhэ баримтагүйгөөр ехэдхэhэнэй ашаар энэ ургалтын горитой хубинь түйлагдаа.

Эрьесэдэ мүнгэ гаргалга 1988 оной хэмжээнhээ 56 процентээр дээшэлүүлэгдэжэ, 18 миллиардhаа дээшэ түхэригтэ хүрэбэ.

1988 онойхитой жэшэбэл, хэрэглэмжын эд бараанай ба хүн зониие түлбэритэйгөөр хангалгын бодото сэн 2 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангаагүй ушарhаа эд хэрэглэмжын секторто саарhан мүнгэнэй үнэ 7,5 процентээр унаhан байна.

1990 оной эхиндэ СССР-эй хүн зоной тоо 288,8 миллиондо хүрэбэ. Жэл соо 2,1 миллион хүнөөр гэхэ гү, али 0,7 процентээр ургаа. Гол түлэб нялха үхибүүдэй үсөөнөөр гараhанhаа уламжалан, хүн зоной үдэсэ доошолбо. Жэлэй туршада 1000 хүнэй хүртэсэдэ нарай үхибүүдэй тоо 18,8-hаа 17,6 хүрэтэр хороо. Хүн зоной дундуур наhан 69,5 жэлдэ хүрэжэ, бодото дээрээ 1988 оной хэмжээндэ үлэhэн байгаа.

1989 ондо ороной ажалай нөөсэнүүд 164 миллион хүн болобо. Жэлэй туршада 0,9 миллионоор олошороо. Арадай ажахыда 139 миллион хүн хүдэлнэ. Ажал хэхэ аргатай зоной дундаhаа 13 миллион шахуу хүнүүд ниитын үйлэдбэридэ хабаадanагүй.

Үнгэрhэн жэлдэ гүрэнэй үйлэдбэриин предприятинууд болон эмхинүүдhээ 1,3 миллион хүн сүлөөлэгдэжэ, хүн зониие хангалгын предприятинуудта, эмхинүүдтэ хүдэлхөө ороhон байгаа.

Арадай ажахын бүхы hалбаринуудта ажалай журам муудаа. Ажалhаа hамшаха ябадал олошороо, ажалhаа гараха орохо ябадал үргэдөө. Үнгэрhэн жэлдэ ороной зарим нютагуудта буhалгаануудые хэhэнhээ уламжалан, 7 миллионhоо дээшэ хүн зон нэгэ үдэрэй туршада ажалдаа гараагүй байна. Буhалгаануудhаа уламжалан, жэлэй туршада үдэр бүри дунда зэргээр 30 мянган шахуу хүн ажаллаагүй болоно бшуу. Тиигэжэ продукци үйлэдбэрилгын гээлтэнүүд (бэелүүлэгдээгүй ажал хэрэгүүд) 0,8 миллиард түхэригтэ хүрэhэн байха юм.

Арадай ажахыда хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай hарын дунда зэргын салин хүлhэн 1988 ондо 220 түхэригhөө 1989 ондо 240 түхэриг хүрэтэрөө, харин колхознигуудай ажалай түлбэри 182 түхэригhөө 196 түхэриг хүрэтэрөө дээшэлээ. Кооперативуудта хүдэлдэг хүнүүдэй, тэрэ тоодо гол хүдэлмэриhөө гадна, ондоо ажалда хүдэлэгшэдэй hарын дунда зэргын ажалай түлбэри 500 түхэригhөө дээшэ гараба.

Хэрэглэмжын ниитын жасануудhаа хүн зон 187 миллиард түхэригэй нэмэлтэ түлбэринүүдые, хүнгэлэлтэнүүдые абаhан байгаа. Энэнь 1988 онойхиhоо 11,6 миллиард түхэригөөр үлүү ехэ болоно. Эдэнэй 50 шахуу процентнь мүнгэн нэмэлтэ түлбэринүүд болоно.

Урда жэлэйхитэй жэшэбэл хүн зоной мүнгэн ашаг олзо 64 миллиард шахуу түхэригөөр дээшэлээ гэхэ гү, али 12,9 процент болоно. Түсэбөөр хараалагдаhанай ёhоор, энэнь 57,7 миллиард түхэриг болохо ёhотой hэн. Мүнгэн ашаг олзын ургалтын эршэ дэлисэ эд бараанда ба хүн зоной hуудал байдалые хангалгада гаргашануудhаа 1,4 дахин үлүү ехэ болоо.

1989 ондо СССР-эй нөөсэлгын банкын эмхи зургаануудта хүн зоной оруулhан мүнгэн 41 миллиард түхэригөөр ургаа гэхэ гү, али 337,7 миллиард түхэригтэ хүрэбэ.

Урда жэлэйхитэйнь сасуулхада, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай бүлэнүүдэй эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдажа абалгада мүнгэ зөөриин гаргашанууд 4 процентээр, эдеэ хоолдо хабаагүй зүйлнүүдые худалдан абалга —13 процентээр, колхознигуудай бүлэнүүдтэ эдэнь тус тустаа 6 процентээр дээшэлhэн байгаа.

1989 оной октябриин 1-hээ наhаяа гүйсэжэ, пенси абалгын доодо захын хэмжээн hарадаа 70 түхэриг хүрэтэр дээшэлүүлэгдээ. Энэнь 20 миллион пенсионернүүдэй, тэрэ тоодо 8 миллион колхознигуудай материальна байдалые hайжаруулха арга олгоо. 1 ба II группын 2 миллион инвалидуудай материальна байдал hайжаруулагдаа, эдэнэй пенсинүүдэй доодо захын хэмжээнүүд тус тустаа 85 болон 70 түхэригтэ хүргэгдөө. Дайнда унаhан сэрэгэй алба хаагшадай 800 мянган hамгадта тэжээхэ хүнөө алдаhанайнь түлөө hарадаа 60 түхэригhөө бага бэшэ пенси тогтоогдоо. Гансал 1989 оной дүрбэдэхи кварталда эдэ хэмжээ ябуулганууды бэелүүлгэдэ 1,3 миллиард т ү х э р и г гаргашалагдаба. Хото хүдөөгэй ажалшадые пенсээр хангалга адлирхуу болоhон байна.

Арадай хэрэглэмжын эд бараан, эдлэл хэрэгсэлнүүд (тэрэ тоодо архи дарhа оруулалсан) 426 миллиард түхэригэй (розничэ сэнгүүдээр) үйлэдбэрилэгдөө. Энэнь урда жэлэйхиhээ 30 миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 7 процентээр ехэ болоно. Үнгэрэгшэ жэлдэ гадаадаhаа эд бараа худалдажа абалга 1988 онойхиhоо 8 шахуу миллиард түхэригөөр гэхэ гү, али 19 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Оборонно промышленностиие хубилгажа, ондоо шэглэлтэй болголгын эрхэ байдалда бүхы промышленностьда арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгэ бүри хурдан түргэнөөр дээшэлhэн байна. Эдэ предприятинуудта арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалга 11 процентээр ехэдхэгдээ.

Розничо эд бараанай эрьесын түсэб 102,4 процентээр дүүргэгдээ. 1988 онойхитой жэшэбэл, тэрэнэй ниитэ хэмжээн 37,3 миллиард түхэригтэ хүрэбэ. Олохон эд бараа худалдалга ехэдхэгдээшье hаа, эд хэрэглэмжын дэлгүүр дээрэхи байдал үшөөл шахардуу шанга байhаар. Арадай хэрэглэмжын эд бараанай, эдлэл хэрэгсэлнүүдэй шанарай хангалтагүй байhан дээрэhээ ехэ гомдол ороно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ колхозой дэлгүүрэй сэнгүүд, 1988 онойхитой сасуулхада, 7 процентээр дээшэлүүлэгдээ.

Байрын гэрнүүдые, социально-соёлой hалбариин бусад объектнүүдые барилгада 60миллиард шахуу түхэригэй капитальна hомолологонууд гаргашалагдаа. Энэнь 1988 онойхиhоо 6 процентээр ехэ болоно. Арадай ажахыда урьhаламжануудай ниитын хэмжээндэ 1988 ондо 25 процент болоhон байгаа hаа, үнгэрhэн жэлдэ 27 процентдэ хүрэбэ. Нёдондо жэл дүн хамта 128,1 миллион дүрбэлжэн метр ниитэ талмайтай 2,2 миллион квартира баригдаа. Энэ түсэбтэ табан жэлдэ түрүүшынхеэ орон дотор байрын гэрнүүдые бариха түсэб дүүргэгдэбэгүй. Урда жэлэйхиhээ 4,3 миллион дүрбэлжэн метрээр бага байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаhан байгаа.

Больницын эмхи зургаануудай хүсэ шадал жэлэй туршада 64 мянган ороор, амбулаторно-поликлиникын эмхи зургаануудай — халаанай туршада 267 мянган хүниие үзэхэ арга боломжоор ехэ болоhон байна. Үбшэ шэнжэлхэ үзэхэ, элирүүлхэ түбүүд олон болоо. СПИД үбшэнэй д... эрэлгые hэргылхэ зорилготойгоор шуhа шэнжэлхын тула 800-hаа олон лаборатори нээгдээ.

Орон дотор 2,5 миллион гэмтэ ябадал бүридхэлдэ абтаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхиhээ 32 процентээр олон болоно. Долоодохи гэмтэ ябадал бүхэн — илангаяа аюултай, гурбадахи гэмтэл ябадал бүхэн — мүнөө болотороо элишэлэгдээгүй. Гэмтэ ябадал бодото дээрээ хаа хаанагүй олошорhон байна. Азербайджанай, Армениин, Грузиин, Казахай, Молдавиин, Узбегэй ССР-нүүдэй зарим нютагуудта олон хүнүүдэй гурим журам эбдэхэ ушарнууд, юумэ hандаргааха, эбдэхэ, шатааха болон бусад иимэрхүү үзэгдэлнүүд тэмдэглэгдэhэн байха юм.

Байгаали хамгаалха хэмжээ ябуулгануудта хэгдэhэн гаргашанууды ниитэ хэмжээн (ойн ажахын гаргашанууды оруулалсан) 12 миллиардhаа дээшэ түхэриг, тэрэ тоодо 3 миллиардhаа дээшэ түхэригэй гүрэнэй капитальна hомолологонууд болоно. Байгаали хамгаалха зорилготой хэдэ хэдэн томо объектнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Гэхэтэй хамта бэелүүлэгдэhэн хэмжээ ябуулганууд экологическа оршон байдалые хаа хаанагүй hайжаруулжа шадаагүй.

Эрдэмэй-техническэ программануудые бэелүүлхэ, нөөсэнүүдые алмаха талаар хэмжээ ябуулганууд үнгэрhэн жэлдэ бэелүүлэгдэhэн байна. Гүрэнэй реестрнүүд дотор физикын, химиин, биологиин, медицинын талаар эрдэмэй 15 нээлтэ, 85 мянган ухаалан зохёолго бүридхэлдэ абтаба. Промышленностьда шэнэ түхэлэй 4,4 мянган зүйлнүүд гаргагдадаг болоо. Эрдэм ба техникэ хүгжөөхэ талаар 1989 оной гүрэнэй захил 86 процент бэелүүлэгдээ. Нөөсэнүүдые алмаха талаар эрид хубилалта болоогүй.

Гүрэнэй захилтай болон хэрэглэгшэдтэй сэхэ холбооной хэлсээнүүдтэй зохилдуулан, продукци эльгээхэ хэлсээтэ уялганууд промышленностьда 98,6 процент дүүргэгдэhэн байна. 10,6 миллиард түхэригэй продукци хэрэглэгшэдтэ дутуу үгтөө. Табадахи нэгэдэл ба предприяти бүхэн хэлсээтэ уялгануудаа дүүргэжэ шадаагүй.

Промышленна үйлэдбэриин ургалта 1989 ондо 1,7 процент болоhон, сүүдхэ бүхэндэ продукци гаргалга 2,2 процентээр ехэ болоhон байна. Үйлэдбэриин ургалтын иимэ ахир эршэ хадаа 1989 оной хоёрдохи хахадта промышленностиин хангалтагүйгөөр хүдэлhэнтэй гол түлэб холбоотой юм.

Экономикые социальна hалбариин аша туhа руу шэглүүлэлгые харуулhан үнгэрhэн жэлэй шухала илгаа гэхэдэ, «А» бүлэгэй продукциин ургалтатай жэшэхэдэ, промышленностиин «Б» бүлэгэй продукциин ургалтын нилээд ехээр дээшэлhэн ушар болоно. Бүхыдөө жэлэй туршада «Б» бүлэгэй продукциин ургалтын 4,8 процент болоходо, «А» бүлэгэйхи 0,7 процент болоhон байна бшуу.

Хүдэлмэрилдэг нэгэ хүнэй продукци гаргалга 3,1 процентээр ургаба. Промышленна продукциин бүхы ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлhэнэй ашаар түйлагдаа. Тиихэдээ хүдэлмэрилэгшэдэй тоо бодото дээрээ хороhон байха юм.

1988 онойхитой жэшэхэдэ, оптово худалдаа наймаанай хэмжээн 3 шахуу дахин ехэ болоо. 8 мянга тухай нэрэтэй продукци сүлөө худалдаанда гаргагдаhан байна.

Шэнэ предприятинууд болон объектнүүдэй хүсэ шадалые хэрэглэлгэдэ дутуу дундануудууд үзэгдэhэн зандаа.

Агропромышленна комплексын продукциин ниитэ хэмжээн 475 миллиард түхэригэй (жэшээлэгдэмэл сэнгүүдээр) болоhон байна. 1988 онойхитой сасуулхада, 1,9 процентээр ургаа. Түсэбөөр хараалагдаhан хүдөө ажахын продукциин валова ургалта түйлагдаагүй. 1989 ондо ургалтын эршэ түсэбэй ёhоор 6,6 процент байха hаа, бодото дээрээ тэрэнэй хэмжээн жэлэй туршада оройдоол 1 процентээр ехэ болоhон байна. Түсэбтэ табан жэлэй үнгэрhэн дүрбэн жэлэй туршада бүхыдөө хүдөө ажахын валова продукциин жэлэй дунда зэргын хэмжээн, урдахи табан жэлэйхитэй жэшэхэдэ, 9,8 процентээр ехэ болоhон байна. Харин табан жэлэй түсэбөөр энэ хугасаа соо 12,9 процентээр ехэ болохоор хараалагдаhан байгаа юм. Ниитын хүдөө ажахыда ажалай бүтээсэ жэлэй туршада 5 процентээр ургаа, тиихэдээ ажал хэдэг хүнүүдэй тоо 0,7 миллион хүнөөр бага болоhон байна бшуу. Колхозууд болон совхозуудта 1989 ондо 45 миллиардhаа дээшэ түхэригэй олзо абтаа, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг олзотой байлгань 31 процент болоhон байна. Гарзатай ажахынуудай тоо үсөөрөө.

1989 ондо орон доторнай ороohо, хартаабха, наран сэсэг үйлэдбэрилгэ ехэ болоо, саахарна свеклын үндэр ургаса суглуулагдаа юм. Гэхэтэй хамта 1988 онойхиhоо бага овощ, виноград болон хлопок абтаа. Гүрэнэй нөөсэдэ 59 миллион тонно ороohон ороо гэхэ гү, али энэмнай гүрэнэй захилаар хараалагдаhанhаа 27,3 миллион тонноор бага болоно.

Ниитэ союзна жасада мяха ба мяханай продуктнуудые тушааха түсэб 1989 ондо 95 процент, hү болон hүнэй продуктнуудые —99 процент дүүргэгдэhэн байна.

Агропромышленна комплексые хүгжөөлгэдэ, хүдөө ажахые үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдээр хангадаг hалбаринуудые оруулалсан, мүнгэ hомолдог бүхы газарнуудай 67 миллиард шахуу түхэригэй капитальна hомолологонууд хэрэглэгдэhэн байна. Үгышье hаа, энэмнай арадай ажахын ниитэ хэмжээнэй 31 процент болоно.

1989 ондо бүхыдөө арадай ажахыда элдэб газарhаа 219,4 миллиард түхэригэй капитальна hомолологонууд ашаглагдаа, 189,1 миллиард түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа. Капитальна барилгада зорюулhан предприятинууд болон организацинуудай өөhэдынь мүнгэ зөөриин хубинь гүрэнэй капитальна hомолологонуудай ниитэ хэмжээн дотор 49 процентдэ хүрөө. 1988 ондо 40 процент байhан юм. Мүнөө хүдэлжэ байhан үйлэдбэриин аппарадые техническэ талаhаань шэнээр зэбсэгжүүлхэ ба hэльбэн шэнэлхэ хэрэгтэ 50,8 миллиард түхэригэй гүрэнэй капитальна hомолологонууд (үйлэдбэри хүгжөөлгын

СОВЕТ ОРОН ДОТОР

АКСАКОВО (Московско область). Ороной таксомоторно предприятинуудай түлөөлэгшэд таксистнуудай ниитэ союзна түрүүшын съездэ hаяхан суглараа. Жолоошод, заhабарилгын, инженернэ албануудай ба автопаркнуудай захиргаанай түлөөлэгшэд тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадаба. Пассажирнуудые хангалгые hайжаруулха, техникэ заhабарилгын шанар дээшэлүүлхэ зорилгонууд, шэнэ автомобильнуудые хэрэглэхэ хараа замуудт зүбшэн хэлсэгдээ.

ТБИЛИСИ. СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ нэгэдэлдэ нээгдэhэн магазин «Риони» гэжэ нэрлэгдэнэхэй. Предприятида үйлэдбэрилэгдэдэг радиоприборнууд, мүн квартиранuудые заhабарилгада хэрэгтэй бүхы юумэ дурадхадаг кооперативуудай продукци тэндэ наймаалагдана. Завод кооперативые түүхэй эдээр, материалнуудаар ба хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдээр хангадаг. Кооператорнуудай өөhон хубсаhа хунар худалдалгые эмхидхэхэ гэжэ хараалагдана.

ЛЬВОВ. Үйлэдбэриин «Кинескоп» нэгэдэлэй ажалшад мүнөө жэлдэ урдынхиhаа hурагтүй үни амарха аргатай болонхой. Ажалша коллективэй соведэй шиидхэбэреэр ажалшадта хүсэд түлбэритэй 21 календарна үдэрэй амаралта олгогдоно, мүн шадал багатай айлнуудта мүнгэн тэдхэмжэ үзүүлэгдэнэ. Үнгэтэ телевизорэй электронно-элшэ хүсэнэй трубка бүтээдэг нэгэдэлдэ ехэ ашаг олзын абтахада, социальна хэдэн программануудые баталан абаха арга олдоо hэн.

КИШИНЕВ. «Советская Молдавия» газетэ абадаг хүнүүд ээлжээтэ номертой хамта «hунгагша» гэhэн хабсаргалта абалсаба. hунгалтын болотор долоон хоногтоо хоёр дахин иимэ хабсаргалга гаргагдаха юм. «hунгагшын» хуудаhа н у у д т а кандидадуудай программанууд найрүулагдана, hунгуулиин кампаниин, экологиин, элүүрые хамгаалгын, болбосон түхэлтэй болголгын асуудалнуудаар hунгагшадай hанамжанууд толилогдохо юм.

МИНСК. Белоруссиин ниислэл хотодо «Минскэ мебельнэ түб» гэhэн совет-баруун Германиин хамтын предприяти байгуулагданхай. Городой ой модоной ажахын нэгэдэл, нютагай промышленностиин управлени ба «Грекон» фирмэ тэрэниие эмхидхээ юм. Тон шэнэ технологёор гарнитурнуудые бүтээхэ гэжэ тус түб түсэблэнэ. Тэрэнэй продукцинь гол түлэб совет дэлгүүртэ гаргагдаха юм. Жэлдээ 12 миллион түхэригэй продукци бүтээхэ, тэрэнэйнгээ дүрбэнэй нэгэ хубиhаа багыень гадаадын худалдаа наймаанда эльгээхэ ёhотой.

ТАШКЕНТ. Бүри hая болотор гансал сэрэгэй захилнуудые дүүргэжэ байhан эндэхи «Зенит» завод Узбекистанай ниислэлдэ өөрынгөө фирменнэ магазин нээнхэй. Тэндэhээ үргэн хэрэглэмжын эд бараа худалдажа абахада болохо. Продукци үйлэдбэрилхэ талаар магазин хүнүүдhээ захил абана, эд бараа гэртэнь абаашаха хэрэг эмхидхэнэ. Дотоодыншье, гадаадыншье дэлгүүрнүүдтэ гаргагдаха гэрэй электронно техникэ байгуулха зорилго заводой коллектив урдаа табинхай.

ФРУНЗЕ. Дунда Азиин республикануудай болон Казахстанай 10 үндэhэ яhатанай эдир хүгжэмшэдые «Интерансамбль-90» гэhэн зохёохы шэнэ коллектив нэгэдүүлэнхэй. Киргизэй ниислэлдэ тус ансамблиин түрүүшын концерт hаяхан эмхидхэгдээ. Хүүгэдэй шэнэ коллектив Ашхабадта, Ташкентдэ ба Душанбедэ концертнүүдые амжалтатайгаар табяа hэн. Алма-Атагай ба Москвагай үхибүүдтэй тэдэнэр уулзаха ёhотой.

ШЭТЭ. Эндэхи уран зурагай музейдэ Узбекистанай шэмэглэн гоёохо искусствын бүтээлнүүдэй выставкэ нээгдэнхэй. Урда республикын hайн дуранай ба мэргэжэлтэ уран зурагшадай уран гоёор бүтээhэн гэрэй элдэб янзын зүйлнүүдые, гоёолгонуудые, скульптура, хүгжэмэй инструментнүүдые хараха арга Забайкалида ажаhуугшадта түрүүшынхеэ олгогдоо. hүүлэй үедэ эдэ регионуудай хоорондо тогтоогдоhон холбоо барисаанай ашаар сибириинхид эртэ урдын арадай соёлой баялигуудтай танилсана. Нёдондо жэл

«Меридиан» гэдэг Соёлой ордондо уран зура... выставкэ үнгэргэгдэжэ байна. Эндэ табигдаһан ...ёохы бэлиг шадабари хүгжөөхэ лаборатори...йгаа туршалгада хабаадагшад гипноз доро зу-

ГИПНОЗ ДОРО ЗУРАБА

...үүдэй нэгэн-. Тэрэнние ...гэгшэ үнгэр-... Минздравай Медицинын Бүхэсоюзна түбэй дэргэ...нологи болон психопрофилактикын ...эгдээ. В. Л. Райков тэрэ лаборато...илэгшэнь юм.

...соо Москвагай студентнэр болон ...сайхид һууна. Владимир Леонидовичай үгын нүлөөдэ орожо, тэдэнэр уһанда тамарһан шэнгеэр арбаганалдана, апельсинэй сок ууһан, хүгжэмэй инструментнүүд дээрэ наадаһан хэбэр үзүүлнэ. Зураг зурана, энеэлдэнэ.

21-тэй студент Илья Чугин гипнозһоо гарахадаа, өөрынгөө зураһан миисгэй хараад, тэрэнние зурааб гэжэ яашье этигэжэ ядаба. «Наһаараашье шэрэ, карандаш гартаа абаагүй хүмби» гэжэ Илья хэлээ.

— Гипноз доро хүнэй элдэб бэлиг шадабарине хүгжөөжэ болохо юм, — гэжэ В. Л. Райков хэлэнэ. — Жэшээнь, ши гайхалтай һайнаар юумэ хадуужа абадаг хүнши, харин хэлэнүүдые шудалхадаа түрбэлгүй бэрхэш; мүн тоо бодолгодо, элдэб янзын искусствада бэрхэш гэжэ хүнние этигүүлжэ болохо. Тиин хэшээл бүхэндэ хүнэй шадабарин улам бадаран хүгжэхые адаглажа болоно.

В. Райков Медицинын болон психологическа гипнозой уласхоорондын ассоциацини профессор юм. Тэрэ хорин табан жэлэй туршада нэгэ мянга хахад хүнэй бэлиг шадабарине гипноз хэрэглэн хүгжөөгөө. «Меридиан» гэдэг ордондо нээгдэһэн уран зурагай выставкэ арбан табадахинь юм. Намартаа тэрэнние Швецидэ харуулхаар түсэблэгдэнэ.

Москва. **Б. ПИПИЯ.**

БЕЛОРУССИИН ССР. Үйлэдбэриин «Гомсельмаш» нэгэдэлэй арадай хэрэглэмжын эд бараанай албанай инженернүүд-конструкторнуудай зохёон бүтээһэн бишыхан трактор үшөөл хүдэлкэгүй. СССР-эй Автомобильна ба хүдөө ажахын машина бүтээлгын министерство энэ шэнэ техникэдэ анхаралаа ехээр хандуулдаггүй юм. Харин тэрэнэй авторнууд иимэ трактор үйлэдбэрилгэдэ бэлдэхэ, мүнгэ һомолхо арга боломжонуудые хэдэн жэл соо бэдэржэ байбашье, үрэ дүн туйлажа шадаагүй. Мүнөө жэлдэ иимэ 300 агрегат бүтээгдэхэ гэһэн мэдээсэл «Социалистическая индустрия» газетэдэ һаяшаг үгтөө һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: үйлэдбэриин «Гомсельмаш» нэгэдэлэй инженернүүд, конструкторнууд (зүүн гарһаа) Н. И. Делендик, А. Я. Собинин, М. С. Круподеров.

ТАСС-ай фотохронико.

...ЙГААЛИИН ЗАЯАҺАН ...ҮҮРИИЕ АЛДУУЛХАДА МУУ

...буртаг үбһэ химическэ...даа, бидэнэр өөһэдыгөө ...хөйбди. Тиин консервант...идүүдэй манай организм...нуповень яажа багадха...байдалда орогшод яажа ...наа гараһан нялха хүүгэ...элүүлхэб! Эдэ болон бу...тэ академик А. УГОЛЕВ ...оо харюусана.

...дэ юун гэжэ хэлэхэ хэрэг...ы амиды амитад табисуур... «аха дүүгэй ёһоной» ха... Тиимэһээ бэе бэеэ эдихэ ...хэлэхэһээ гадна, мүн бэе ...байна бшуу. Жэшээнь, да...дэг амитад эдижэ ами...анүүдайнгаа түрьһэеэ хая...нь юумэ эдихэеэ болишо...эдэндэ үрэжэхэ арга бо...а юм. Арьяатадһаа тэдэнэй ...нь хурдан байдаг (жэ...н), гэбэшье огто хүсэгдэ...бэшэ байна.

...дээрэхи бүхы амиды ами...ай нэгэ гэшүүниинь гээшэ ...бусад амитадһаа илгаань ...ихэ хоолоо улам хүнгэн ...болохо хэрэгтэ бүхы хүсэ ...ажал ябуулгаа зорюулдаг ...н ехэ ургаса абахые орол... минеральна утэгжүүлгэ...н, элдэб хоро ба химика...н, хорото шумуулнуудтай ...э байгаалиин заяаһан тэн...игээр эбдэнэ. Харин энэнь ...эйшолонгуудтай байха ёһо...йлбал, газар утэгжүүлхэдээ, ...н соо байдаг элдэб олон ...мүүдые үгы болгонобди. ...ай тэрэ олон шумуулнуу...э, өөһэдтөөшье ехэ хоро

...өөшье муугаар хандахада...эдтэмнайл муу байха юм. ...анизмын хатуу шанга бай... гаргадаг, мүн манда харша ...өнүүд манай эдеэ хоолдо ...хой. Жэшээнь, бидэ үхэрэй ... тэрэнэй үүсэлүүлхэ үедэө ... гаргаһан гормонуудыень ...эрээнһээ уламжалан, бидэ... байдал амаргүй болодог, ...хэг түримхэй шэнжэтэй бо... тухай үни сагһаа мэдэдэг ...гэхэдэ, урданай хүнүүд ...рэгтэ ехэ анхарал хандуул... юм. Урдань ехэ шадамар ...дэнь, гахай гаргадаг байгаа. ...амитантай наадажа байһан ...лэоэ бэелүүлдэг һэн. Тиихэ...тан айжашье үрдингүй ами ...байба.

...байдалда ороһон малай эн...нүүд (булшархайнууд) дур...нүүдые гаргадаг. Гадна ма... түргөөр нэмээхын тулада ... нэмэгдэдэг биологическа ...осууд ба микроорганизмуу... малай мяхан соо үлэдэг бай... бодосууд хүнэй организмда ...нэй угай шэнжэнүүдые хү...цида хүргэжэ) гү, али бүри ...эхэжэ болохо юм. Ондоогоор хэлэбэл, байгаалиһаа заяагдаһан тэнсүүриие алдуулжа, энэ тэрэ «нэмэлтэнүүдые» малдаа шэхэхэдэмнай, тэрэнь хүндэ һайн бэшэ байна бшуу даа.

Юрэ заяанай юумые хубилгаха гээшэ нэгэ тээгүүрээ заатагүй муу хойшолонгуудтай байхаяа һанадаг гээшэ. Жэшээнь, үхибүүнэй түрэһэн түрүүшын һарануудта эхэнэрэй һүые малай һүөөр һолихо гээшэ илангаяа түрүүшын үдэрнүүдтэ үгаа аюултай. Юуб гэхэдэ, гараһан үхибүүнэй организмда тэрэ һүөөр дамжан, айхабтар ехэ харша белогууд ородог. Тиин тэдэнэй организмда таарахагүйдэнь, аллерги гээшэнь болодог. Харин үнеэнэй һүндэ орходоо эхэнэрэй һүн соо эдеэ хоол буйлуулхада хэрэгтэй лактозо гэдэг ехэ байдаг.

Ехэ болоһон хүнүүд тухай хэлэбэл, тэдээндэ хара хилээмэн, юрэ бүдүүн хоол туһатай гэжэ тэмдэглэлтэй. Тэдэ шэрүүн уларилдашье тэсэмгэй болгодог.

Манай эдеэ хоолдо һүүлэй үедэ элдэб хорото зүйлнүүд олошоронхой. Тэдээнэй зарим нэгэндэ хүнэй организм дадаха байбашье, ехэнхидээ тэдэнь муу бшуу. Мүнөө тиимэ эдеэ хоолдо антидот гэдэг, бузарлалгые сарадаг зүйлнүүдые оруулдаг болохо гэһэн дурадхал эрдэмтэд оруулдаг болонхой. Яаба хээбэшье эдеэ хоолдомнай ямар зүйлнүүд нэмэгдэнэб гэжэ олондо үргэнөөр мэдээсэгдэжэл байха ёһотой юм. Харин тиимэ мэдээсэл мүнөө бодото дээрээ үгы байна.

Элдэбын хатуу шанга байдалда ороһон, жэшээнь, ой соо төөриһэн хүнүүд набшаһа намаа жажалха гү, али хооһоор ябаһан дээрэ гү гэжэ мэдэдэггүй. Энэ талаар юу хэлэлтэйб гэхэдэ, организм соохи бодосуудай андалдаае дэмжэхын тулада хото, гэдэһэн хүдэлмэрилжэ байха, мүн гэдэһэн соохи бодосууд амидарха ёһотой юм. Тиин арьяатадай үлэсэхэдөө жэмэс, ногоон гэхэ мэтээр хооллодоггол адли хүншье набша намаа, ногоо жажалан, организмдаа туһалха ёһотой гэжэ һанагдана.

Һүүл даруулан юун гэжэ хэлэлтэйб гэхэдэ, эдеэ хоол үйлэдбэрилдэг хүнүүд мүнөөнэй биологическа ба медицинын эрдэмэй заабари, зуршалгануудта балай ехэ анхарал хандуулдаггүй муутай. Жэшээнь, хэды хэлээшье һаамнай, үнөөхил утэгжүүлгээ айхабтар ехэ хэмжээгээр оруулһаар лэ байна бшуу. Зарим ушарта тиимэ ба хорото бодосуудтай эдеэ хоол ехэшүүлдэ ехэ хоро хүргэхэгүй байгаашье һаань, тэрэ үхибүүдтэ ба үбшэнтэндэ муу юм шуу. Тиимэһээ олониитэдэ сэхэ руунь мэдээсэжэ байха гэдэгнай эдеэ хоол тухайшье асуудалда шэлжүүлэгдэхэ ёһотой. Эдеэ хоолой продуктнуудай шанар тодорхойлдог хуулита эмхи бии болгохо тон шухала болоод байна. Энэ эмхи эдеэ хоолой стандартда хэр зэргэ тааралдадагыень хинажа байха, мүн арадай элүүрые хамгаалха зорилгоор табигдаһан эрилтэнүүдые хүдөө ажахын ба эдеэ хоолой промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдөөр дүүргүүлжэ шадаха байха ёһотой.

А. УГОЛЕВ,
СССР-эй АН-ай И. П. Павловай нэрэмжэтэ физиологиин институдай эдеэ хоолой физиологиин лабораториие даагша, академик.

o ЯНВАРЬ o 1990 ОН o

СЭБЭР АГААРАЙ ТҮЛӨӨ

Һаяхан Венгриин түб Будапешт хотын түбэй талмайда үхибүүдэй коляска түлхиһэн олон зуун эхэнэрнүүд сугларжа, ниислэлэй транспорт гуримшуулха эрилтэ табиба.

Энэ хабартаа Будапештдэ смог (эһэ тортог болон утаантай худхарһан үдхэн манан) үзэгдэдэг болонхой.

Транспортын ябадалые зүбөөр эмхидхэхэ, утаа 'уняар гаргалгыень багадхаха, модотой газарта барилга хэхэеэ болихо гэһэн эрилтэнүүдые ажалшад табина.

В. ГЕРАСИМОВ.

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ

ДУЛААРАЛГЫН ЕХЭДХЭ АЮУЛ

Оршон тойронхи дайдые бузарлажа байгаа предприятинууд тушаа эгээл шанга хэмжээнүүдэй абтаагүй һаань, ойрын 20 жэлэй туршада дулааралга хоёр дахин ехэдхэ аюултай. Венэ хотодо болодог өөрынгөө жэл бүриин уулзалгада сугларһан зуун экспертнүүд иимэ тобшолол хэһэн байна.

Заводууд болон электростанцинуудай гаргадаг эһэ тортог дээшээ дэгдэн туламнажа, дэлхэй дээрэмнай «парник соохидол адли байдал» тогтоожо байгаа юм. Энээнһээ уламжалан, Газар дэлхэйн дунда зэргын температура дээшэлжэ, полярна мүльһэн хайлажа эхилхэдээ болохо.

ЭЛЬГЭН ҺУУЛГАГДАБА

Франциин ниислэлһээ холо бэшэ оршодог Вильжюиф хотодо профессор Анри Бисмот гэгшын хүтэлбэри доро эльгэ һуулгаха талаар операци хэгдэбэ. Хирургнууд дэлхэй дээрэ анха түрүүшынхеэ нэгэ хүнэй эльгые хоёр болгожо хубаагаад, гепатит үбшэндэ нэрбэгдэн муудаһан хоёр хүндэ һуулгаа.

Иимэ методико эльгэ һуулгаха хэрэгтэ шэнэ арга боломжо нээнэ. Эльгэнэй эдэгээгдэшэгүй үбшэнтэй үхибүүдтэ тэдэнэй түрэлхидэйнь эльгэнэй зарим хуби һуулгадаг болохо юм.

ЭДЕЭНЭЙ ШЭНЭ АМҺАРТА

Франциин 49-тэй геолог Пьер Лоран гэгшэ хилээмэн, барайгар, эһээһэн талхан гү, али ногоон бобыгаар эдеэнэй амһарта хэхэ арга ухаалба. Пленко, пластигаар хэгдэдэг сүүмхэ, коробко, мүн нороходоо бутардаг картон аягын орондо эдижэ боломоор иимэ амһарта хэрэглэгдэдэг болохонь бэзэ. Энэ амһарта оршон тойронхи байдалые бузарлахагүй юм. Шэнэ янзын иимэ орёолгын үйлэдбэридэ оруулагдаадуйшье һаань, тэрээндэ «Бионак» гэһэн нэрэ үгтөө.

Шэнэ амһарта бүтээхэ технологи ехэ орёо бэшэ, мүн хямда юм. «Биопагай» үшөө нэгэ һайн шанарынь юун бэ гэхэдэ, тэрэ зосоонь байһан продуктын түхэлтэй болодог байна.

(ТАСС).

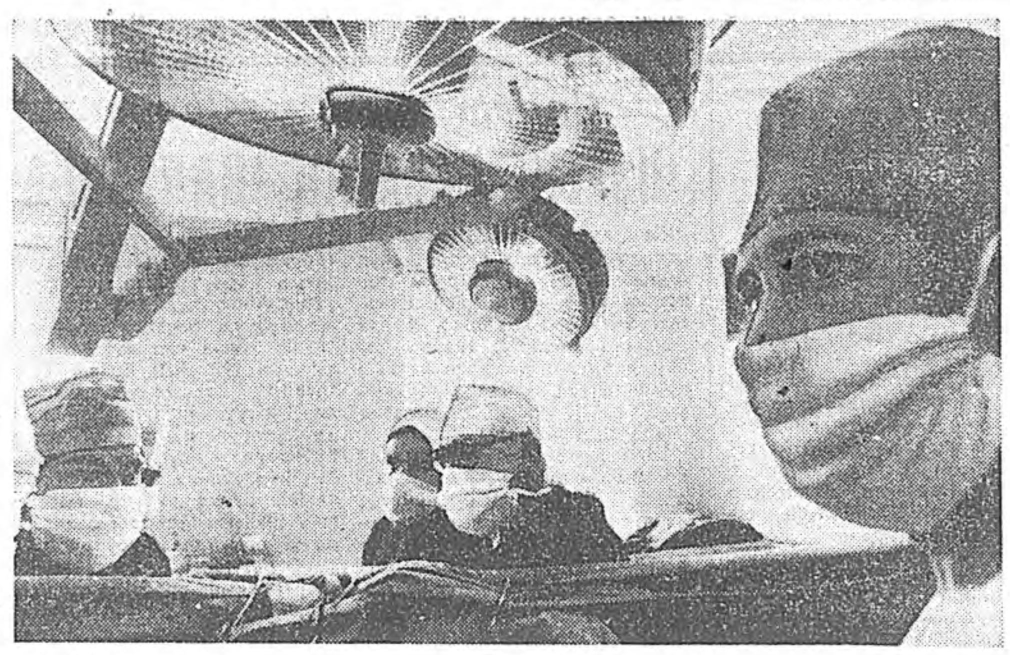

МОСКВА. Ленинскэ проспект, А. Н. Бакулевай нэрэмжэтэ Зүрхэ-һудалай хирургиин институт. Жэл бүри эндэ зүрхэнэй үбшэнтэй 2 мянга гаран хүнүүд операци хүүлэдэг юм. Зүрхэнэй аритми аргалха шэнэ онол арганууд эгээл шэнэ түйлалтануудай нэгэниинь болоно.

—Зүрхэнэй хирургида шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөө олон юм, — гэжэ Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат профессор коммунист Лео Антонович Бокерия хэлээ һэн. Манай ороной кардиологическа ба кардиохирургическа олохон түбүүд, гадаадын оронуудай түрүү хүбүүд эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ хүдэлмэридэ хабаадалсадаг.

А. Н. Бакулевай нэрэмжэтэ Зүрхэ-һудалай хирургиин институдта хүүгэдэйшье, ехэшүүлэйшье зүрхэнэй үбшэнгүүдэй хирургиин асуудалнуудые шиидхэхэ хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулагдадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хирург Л. А. Бокерия (зүүн гарһаа) захиралта үгэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭМХИДХЭМЭЛ ГЭМТЭ ЯБАДАЛНУУД

Арбаад жэлэй урда манай орондо тон шэнэ янзын гэмтэ ябадалтад бии болоо эхилһэн юм. Итали болон США-дахи гэмтэнээр адли байһан туладань тэдэниие мафи гэжэ нэрлэдэг болоһон байна. Энээнэй гол илгаань юуб гэхэдэ, энэ шэнэ, эмхидхэмэл гэмтэд имагтал засагай түлөөлэгшэдтэй холбоотой байхадаал, оршон байжа шадаха юм. Жэшээнь, һаяхан Узбекистанда Анзаров гэдэг нэгэ хүйхэрэй толгойлдог банда баригдажа, хорогүй болгогдоо. Тэрээндэ дүшэн шахуу дээрмэшэд ородог байба. Гурбан жэлэй туршада тэдэ 64 тон хүндэ гэмтэ ябадал хээ. Энэ бандын бүридэлдэ милициин нэгэ майор ородог байба. Тэрэ ехэ эдилгын түлөө бандые элирүүлхэ ябадалда һаалта хэдэг байгаа бшуу. Юрэ Узбекистанда дотоодын хэрэгүүдэй областной управленинүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй 98 процентнь, дотоодын хэрэгүүдэй министрнүүд, тэдэнэй орлогшод эдилгэ абаһанай, мүн бусад янзын хэтэрүүлгэнүүдэй түлөө һүүлэй жэлнүүдтэ уголовно харюусалгада хабаадуулагдаа.

Энэ мафи гээшэ ямар шалтагаанһаа манай орондо бии болооб? Гол шалтагааниинь хадаа далаад онуудта тогтоһон оршон байдал, «һүүдэрэй» экономикын» бии болоһон ушар болоно.

Юун бэ гэхэдэ, дээрэһээ хубаарилагдадаг элдэб материалнуудай бүгэдэндэ хүртэдэггүй байхадань, зарим предприятиин хүтэлбэрилэгшэд тэдэниие «олохо» тусхай хүнүүдые томилжо ябуулдаг болоо бшуу. Харин тэдэнь хэрэгтэй хүнүүдые «тоһододог» гэхэ гү, али эдилгэ үгэдэг гуримтай болоо. Хоморой материал хубаарилгада хабаатай түсэблэгшэдһөө гадна дотоодын хэгүүдэй органуудай түлөөлэгшэдтэ эдилгэ үгтэдэг байгаа. Харин тэдэнь хуулита бэшэ ябуулгануудай аюулгүй талыень хангадаг байна. Эдэ мэтын хэрэгтэ гаргагдаһан мүнгэ тэхэрюулхын тулада предприятинуудта бүридхэлдэ абтадаггүй «нюуса» продукци гаргажа, мүн лэ хуули буса аргаар тэрэнээ худалдаха ябадал дэлгэрээ һэн.

Тиигэжэ энэ нюуса үйлэдбэри эмхидхэгшэдэй хармаан руу мүнгэн гээшэ уһа мүрэн шэнгеэр «урдажа» эхилһэн, тиигээд тэдэ мүнгэ гамнангүй гаргадаг, шэдэдэг болоһон байна. Тиихэдэнь хуули буса олзотоной удамаршадаарнь гэмтэ ябадалтанай хамтарал һонирходог болоо. Элдэб эсэр занажа байжа мүнгэ эрихэдэнь, тэдэ удамаршад «ажал ябуулгаяа» элирүүлхэһээ айжа, эриһэн мүнгыень үгэдэг болоо һэн. Саашадаа тэдэнэр бүри һайнаар үгсеэ ойлголсожо, нюуса миллионернүүд тэдэ гэмтэдтэ алба түлэдэг, харин мафиин зэбсэгтэ хүйхэрнүүд тэдэниие харууһалдаг болоо бшуу.

СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын мэдээнэй ёһоор, 1986—1988 онуудта эмхидхэмэл гэмтэ ябадалтанаар эдэбхитэй тэмсэл хэгдэжэ эхилһэнһээнь хойшо экономикодо нюуса ябуулга эрхилжэ байһан хэдэн зуугаад онсо аюултай бүлэгүүд элирүүлэгдээ. Тэдэниие тушааха үедэ 350 гаран миллион түхэригэй үнэтэ зүйлнүүд ба мүнгэн абтаа юм.

Мүнөө айхабтар олоор бии болоод байгаа кооперативууд мафиин анхаралда оронхой. Жэшээнь, энэ намар 500 шахуу таксиин жолоошод Москвагай Ярославска вокзалай хажууда сугларaa һэн. Олзын татабари суглуулагшад, (рэкетирнүүд) машина бүриһөө һарын 150 түхэриг эреэ ха юм. Теэд таксистнууд айгаагүй. Харин тэдэнэр нэгэдэжэ, татабари үгэхэһөө арсаһан байна.

Мүнөө эмхидхэмэл гэмтэ ябадалтанаар тэмсэхын тулада СССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын бүхы нютагай органуудта тусхай подразделенинүүд байгуулагданхай. Мүн нэмэлтэ хуулинууд бэлэдхэгдэжэ, эмхидхэмэл гэмтэ ябуулгада хабаадалсаһанай түлөө уголовно харюусалгые шангадхаха, гадна тиимэ хэрэгүүдые элишэлхэдэ гэршэ болоһон хүнүүдэй эрхэ хуулиин талаар хамгаалагдаха найдамжыень дээшэлүүлхэ гэжэ хараалагдана.

Мүнөө хэгдэжэ байгаа экономическа реформын бэелүүлэгдэхэдэ үйлэдбэриин харилсаанууд гол түлэб дэлгүүрэй шэнжэ шанартай болохо юм. Тиихэдэнь нюуса продукци гаргаха арга боломжо улам бага болохо. Гэбэшье тэдэнэр элдэб ондоо арга һанаха бшуу. Тиимэһээ үнгэрһэн үеын алдуунуудые дабтангүй, тэдэниие анханһаа наринаар хинажа байха хэрэгтэй.

Лев СИМКИН,
юридическэ эрдэмэй кандидат
(АПН).

ҮХЭРЭЙ МЯХАН ГОЛОГДОНО

Европодохи «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронууд гормональна препарадуудые хэрэглэжэ шахаһан малай мяха США-һаа асарха хоригдобо гэжэ соносхоо. США-да абтадаг малай мяханай хахадыень үхэр малай бэедэ эстроген болон тестостерон гэһэн гормонуудые оруулжа бии болгоно. Энээнэй ашаар тэдэ түргөөр томо болодог байна. Үүсэлхэһээ 120 хоног урид малай шэхэнэй ара таладань гормоной капсула һуулгагдана. Тэрэ оройдоол нэгэ доллар шахуу сэнтэй, харин мал шахан таргалуулха болзорые 18 үдэрөөр хорооxo, мүн тэжээлэй үнэые 20 доллароор багадхаха арга олгоно. Мэргэжэлтэдэй тоолоһоной ёһоор, американ малшад гормонуудые хэрэглэһэнэйнгээ ашаар жэлдээ 650 миллион шахуу доллар алмана.

Иимэ аргаар абтаһан үхэрэй мяхан хэр муу гээшэб? Энээн тушаа һанамжанууд алгасана.

Италиинхидай 80-яад онуудай эхеэр мал шахалгада эстроген хэрэглэжэ эхилээд, тиимэ малай үбсүүнэй мяха үхибүүдэй хоолдо хэрэглэдэг болоһониинь, тэдэнэй ургалтада эли бодо хубилалтанууд бии болоо эхилһэн юм. Тиимэһээ 1985 ондо ЕЭС гормонуудые хэрэглэн мяха абалгые гүйсэд хориһон байна.

Гормонуудые хэрэглэжэ үйлэдбэрилһэн мяхаяа һайн дурааараа асархаяа болиит даа гэжэ США-е ЕЭС гүйһан байгаа. Теэд США-гай хүн зон гормонтой мяха эдеэд яагаашьегүй юм гээд, үгыень дуулаагүй. Зүгөөр ЕЭС хорюулаа болюулаагүй.

Тиихэдэнь 250 мянган американ малшадай аша туһые харуулагша США-гай Хүдөө ажахын министерство өөрынгөө талаһаа хэдэн хатуу хэмжээ абаа. Тусхайлбал, пастеризованно һүөөр хэһэн Баруун Европын сыр, консервэлэгдэһэн помидор, архинууд ба бусад хэдэн продуктнууд 100 процент татабаритай болгогдоо. Мүн Баруун Европын мяханда татабари тогтоохо гү гэлсэнэ. Тиигэжэ мяханһаа гараһан гарзаяа бүглэхэбди гэнэ. Баруун Европынхид мүн лэ дураа гутажа, американ медто, консервэлэгдэһэн кукуруза, грецкэ һамар гэхэ мэтэдэ түлбэри татабариинь нэмэхэбди гэжэ занадаг болонхой.

В. ЛИННИК.

...ИЕ ...АХАГҮЙ

М. ВОЛКОВ.

ШАЖАНАЙ ТҮҮХЭ

«ОРОДОЙ үнэн алдартын шажан: түүхын шатанууд» гэһэн ном һаяхан Москвада хэблэгдэн гараба. Энээнһээ урэгшаа церковь тухай бэшэхэдээ, тэрэниие имагтал муушалдаг, шүүмжэлдэг байгаа.

Харин энэ ном дотор ородой церковь X зуун жэлһээ эхилэн харуулагдажа, церковь ба гүрэн, церковь ба арад зон ямар харилсаатай байһан бэ, Россиин соёлой, оюун ухаанайнь хүсэ шадал хүгжөөлгэдэ церковь ямар үүргэ дүүргээб, мүн хариин оронуудтай ямар харилсаатай байгааб гэжэ хэлэгдэнэ.

Санаартан гээшэ ниитын элдэб бүлэгүүдһээ бүридэһэн зон юм. X—XVI зуун жэлнүүдтэ үнэн алдартын шажан түрүү үүргэ дүүргэһэн байна. Харин XVII зуунһаа эхилэн, тэрэ ниитын хүгжэлтэдэ һаад тойбо татажа эхилһэн байгаа. Эрдэм гэгээрэлдэ эсэргүүсэн, оюун ухаанай хүгжэлтые һаатуулжа байһан юм.

«Хүл хүдэлөөнэй үедэ», 1812 оной Эсэгэ ороноо хамгаалгын, 1877—1878 онуудай ород-турциин дайнай үедэ церковиин дүүргэһэн ехэ патриотическа үүргэ ном соо анха түрүүшынхиеэ харуулагдаба.

Ородой гурбан революциин үедэ церковь далда нюусагүй контрреволюционно хүсэн байһан юм гэжэ үнэншэмэ тодоор харуулагдана. XX зуунай эхиндэ ехэ кризистэ ороод байһанаа, совет обществын эрхэ байдалда тааралдаха гэжэ оролдоһон байн байн хуули ёһондо харша ябуулга хэхэгүй, бүри Совет гүрэнтэй харилсан ажаллахашье гэһэн эрмэлзэлтэй болоһон юм. Энэнь илангаяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ элеэр харагдаа һэн. Номой түгэсхэлэй бүлэгүүдтэ ородой үнэн алдартын церковиин мүнөөнэй байдал харуулагдана. Мүнөө тэрэ совет общество дотор өөрынгөө бата һуури олоо гэжэ хэлэгдэнэ.

Гэбэшье уг-маг хэлэгдэһэн зүйлнүүд ном соо яһала бии. Эсэгэ оронойн бүхы шатануудта церковь гээшэ имагтал «арадые мунхаруулагша хара тамхин» байһан бэшэ, харин хүнэй сэдьхэлэй һайн һайхан талыень дэмжэн бадаруулдаг хүсэн байгаа гэжэ хүсэд һайса мэдэрхэеэ айһаарбди. Хүнэй сэдьхэлэй һайн һайханда хандадаг байһан туладаа церковь эсэслэн һүнэнгүй гаралсаа ха юм. Мүн тэрэ 20—30-аад онуудта хардалга-хамалгаһаа айхабтар ехээр хохидоо, церковь болон тэрэнэй кадрнууд үнэхөөрөө һамна бута сохигдошоһон юм, энэ талаар церковь арад зонтоёо нэгэ хуби заяатай байгаа гэжэ гүйсэд харуулнагүйбди. Шиидхэгдээгүй үлэһэн эдэ мэтын олон асуудалнууд номой түгэсхэлэй үгэдэ табигдана. Тэдэниие шэнжэлэн шиидхэлгэ түүхэшэдэй хэрэг мүн.

А. Н. САХАРОВ,
түүхын эрдэмэй доктор, профессор.

...МТЫН ЗАВОДУУД

...Улаангом ба ...хотонуудта ...дэгэл болон ...гутал бүтээхэ ...дуудые СССР-... байгуулха тү...

дые бүтээхэ, модо болбосоруулха, түлишэ ба элшэ хүсэнэй хамтын предприятинуудые байгуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэ.

СССР МНР хоёрой материална үйлэдбэри, арадай ажахын бусад һалбаринууд... та харилсан ажаллагаа үни... нэй ... абажа хэлэбэл, хоёр талаһаа мүнгэ зөөри оруулжа байгуулагдаһан предприятинүүдэй ашаар мүнөө Монгол ходын-рудна промышленностиин продукци бүхы продукциин 16 процент болоно.

В. САПОВ.

ӨӨДЭНЬ ХАЯҺАН ШУЛУУН...

Вашингтон штадай Хенфорд гэдэг багахан хотодо ядерна зэбсэгтэ хэрэгтэй плутони үйлэдбэрилдэг завод бии юм. Душоод жэлэй туршада заводой үйлэдбэриин [illegible] ... Агаарта багагүй ехэ радиоактивна иод табигдаа. Хенфорд хотын, мүн тэрэнэй ойрын олон хүн рак үбшэндэ дайрагдажа, наһа бараһан байна. Тиимэһээ олониитын эрилтээр тус завод 1986 ондо хаагдаа һэн. Гэбэшье США-гай бусад районуудтахи ядерна заводуудта байдал һайн бэшэ. Жэшээнь, Айдахо штадай заводто хүдэлмэрилэгшэдэй тархиин рак үбшэнһөө наһа баралга 400 процентээр ехэ. Энэ заводой оршондо һуудаг хүнүүд рак үбшөөр наһа бараха [illegible] хоёр дахин үлүү.

Хенфордохи заводтол мүн Саванна Ривер ба Боулдер гэжэ газарай заводууд һаяхан хаагдаа. Ферналд гэжэ [illegible] заводой хүдэлмэри [illegible]. «Тэжээлтэ материал гаргадаг түб» гэжэ нэрэтэй энэ заводто [illegible] ядерна боеголовкын [illegible] байһан байба. «Правительствын бидэниие [illegible] тэдээндэ этигэхэ аргагүй[illegible]бди. Найдамтай хиналта тогтоохо ёһотойбди» гэжэ тус штадай губернатор Огайо Ричард Селект хэлэбэ. Ферналдда байдаг Зинзертэн гэдэг айлайхи газар арендээр абажа, овощ ургуулжа байһан юм. [illegible] рак үбшэндэ [illegible]. [illegible] ураан-235 [illegible]. [illegible] хүл тайраха баатай болоо.

Мүнөө США-да 15 завод ядерна зэбсэгтэ хэрэгтэй материал гаргана. Тэдэнэй [illegible] аюултай байна.

Бузарлагдаһан газарые элүүржүүлхын тулада зуугаад миллиард доллар хэрэгтэй гэжэ Элшэ хүсэнэй министерство тоолоо. Теэд энэ мүнгые үнөөхил американ зонһоо налог гэжэ абаха ха юм.

Огайо, Колорадо, Айдахо, Невада штадуудай ниитын олон эмхинүүд плутони ба тритий гээшые үйлэдбэрилхээ болихо тушаа тэмсэхэ национальна нэгэн стратеги зохёолгодо хабаадалсахаһан бүхы американецүүдые уряална.

Эдгар ЧЕПОРОВ,
АПН-эй тусхай корр.

Илалтын 45 жэлэй ойдо

ГАРАЙ ТАБАН ХУРГАНДАЛ

Ермолай Прокопьевич Мария Григорьевна хоёр инаг дураяа баталжа, гэр бүлэ болоно хамтараад, аяар арбан дүрбэн үхибүүтэй болоһон юм. Тэдэнэйнь табан хүбүүд, хоёр басагад үлэнхэй. Игумновтанай эгээл түрүүшын, эгээл һүүлшын хоёр үринэр хоорондоо хори наһа илгаатай байһан юм.

Набтарханшье һаа, бүхэриг шанга бэетэй Ермолай аргагүй ажалша бэрхэ байгаа гэлсэдэг. Районойнгоо «Табан жэл» гэжэ түрүүшын колхозой түрүүшынь түрүүлэгшээр хүдэлһэн юм. Сүлөөтэй сагтаа агнуури хэдэг, загаһа баридаг байһан гэхэ.

Ермолай Игумнов эхэ, эсэгэеэ улаан сурбаараа дарахагүй гэжэ бодоод, гэр бүлөөрөө Горячинскһаа Баргажанай-Адаг зөөһэн байна. Тэндэ Баргажанай пароходстводо ажалладаг болоо. Байгал далай дээрэ өөдөө болоһон хүбүүн уданшьегүй пароходой капитан болоно шадаа. Ябаһан лэ газартаа капитан хүбүүдээ дахуулдаг һэн. Тиигэжэ тэдэнь хүдэржэжэ, уһа саһанһаашье айхаяа болишоо.

Хүбүүдэйнгээ ехэ болоно, аргагүй туһатай болоно байтарнь, Ермолай Прокопьевич хүндөөр үбшэлөөд, 54 наһан дээрээ, 1936 ондо наһа барашоо. Эгээл бага үхибүүниинь тиихэдэ юһэтэй үлөө.

Захагүй дэгэлдэл, гэр бүлэнь эзэгүй болоно, хэдэн үхибүүдээ дахуулһан Мария Горячинскаяа эхэ, эсэгэдээ һөөргөө нүүжэ ерэһэн юм.

Үбгэн аба эжы хоёройнгоо аша туһын, анхарал оролдолгын, саана наана гэлгын ашаар хүбүүд хуу мүрөө олоно, ажал хэжэ эхилээ һэн. Басагадынь һургуулида һурадаг болоо.

Энэ ехэ гэр бүлын түбхинэжэ, ядахаяа болижо байтарнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайн эхилшоо бэлэй.

Хүбүүдтэйл эхэнүүдэй зүрхэ сэдьхэл зүүгээр хадхуулһандал үбдэжэ, бүлэ бүхэн соо шахуу гашуудалай нулимса адхарба. Тиихэдэ табан хүбүүдээ, хоёр хүрьгэеэ дайнда мордохуулха табисууртай болоһон Мария Григорьевнада ямар байһаниинь мүнөөдэрэй жаргал· сооһоо таабарилан хэлэхэнь бэрхэтэй байна.

Фашис булимтарагшадһаа Эхэ ороноо хамгаалхын түлөө бүхы совет арад бодоо. Тэдэнэй дунда Игумновтанай табан хүбүүд батаар жагсаһан намтартай...

Дайнай илалтаар дүүрэһэн хойно Мария Григорьевна (тэрэ аяар 82 наһатай болоо) нэгэшье хүбүүгээ эльгэлэн тэбэрихэ хубигүй байшоо юм. Нэгэнииньшье амиды мэндэ бусаагүй. Эхэ дүрбэн хүбүүнэйнгээ дайнда баатарлигаар унаһан тухай саарһа абаа. Харин эгээл ехэ Вениаминайнь дайнай үедэ һураггүйгөөр ушы болоһон тухай саарһан ерэжэ, эхэ энэ хүбүүгээ бусажа болохо гээд найдадаг, үншэн хабһанайнгаа оёорто хүлеэхэдэжэл һуудаг һэн.

Игумнов Вениамин Ермолаевич 1907 ондо түрөө. Хилээмэ баригшаар хүдэлжэ ябаа. 1941 оной сентябриин 20-до армида абтаа. «Хилээмэеэл барин һан зандааб,— гэжэ Шэтэ городһоо бэшэжэ байтараа,— Фронтдо мордобоб»,— гэжэ дуулгаад лэ, бэшэ һураг дуулдаагүйл даа гэжэ дүүнэрынь хөөрөө һэн. Вениамин гэрлэжэ үрдеэгүй байгаа.

Игумнов Антон Ермолаевич 1916 ондо түрөө. Горячинск курортдо хүдэлжэ байтараа, сэрэгтэ татагдаа. Полкын командирай хубиин хэлхээ холбогшо болоод ябаһанаа, эхэ, эсэгэдээ, инаг нүхэртөө омогорхон бэшэдэг байгаа.

— Нютагаймнай хэдэн хүн Антонтоймнай дайнда хамта ябаһан юм. Нэгэниинь иигэжэ хэлээгшэ һэн,— гээд Александра Ермолаевна эгэшэнь хөөрөө бэлэй.— Айхабтар шанга буудалдаан болоно байгаа ха. Холбоон таһараа юм ааб даа. «Антон, халта хүлеэ. Буудалдаан удахагүй замхаха. Тиихэдэнь ошохош!»— гэжэ командирайнгаа хэлэһээр байтар болингүй ошоод, бусаагүй гэхэ. Командирайнгаа үгэ дуулангүй ошоо гүб даа, үхэлынь лэ татаа юм бэшэ гү?— гэжэ эгэшэнь сүхэрэнгеэр үгэеэ дүүргэа һэн.

Дайнай хатуу шэрүүн үе соо манай сэрэгшэдэй үхэл тухай бодоно ябаагүйнь эли. Энэ хөөрөөнһөө Антоной абари зан тухай тобшололшье хэхээр байна. Совет патриотизм гээшэмнай айхабтар ехэ хүсэтэйгөө оло дахин гэршэлэгдэһэн ааб даа.

Горячинскда ажаһуудаг дайнай ветеран, 1941 онһоо партиин гэшүүн, 1910 ондо түрэһэн Александр Петрович Прокушевтой уулзаа һэм. Тэрэ иигэжэ намда хөөрөө;

— Прибайкалиин районой Горячинск, Турка, Соболиха һууринуудай 36 хүбүүд 1941 ондо дайнда мордоод, сентябриин 10-най үдэр Москва шадар тулалдаанда ороо һэмди. Антомнай ротын командирай хэлхээ холбогшо байгаа. Пётр Шереметьев, Михаил Гущин, Николай Прокушев бидэ суггаа ябаха байгаабди. Тиигэжэ байтараа, намайень ахамад сержантын курсада ябуулаа. Тэрэнээ дүүргэд бусажа ерэхэдэмни, Антомнай ябашаһан байгаал даа. «Антон добтолгодо ороод, автомадай һомонһоо алдалаа һэн. Тэндэнь хүдөөлөө һэмди»,—гэжэ бэшэ хүбүүднай хэлээ бэлэй.

Тэдэ мордоһон 36 хүбүүдэй дүрбэниинь дайнһаа амиды мэндэ бусаһан байна.

Игумнов Александр Ермолаевич 1918 ондо түрөө. Вениамин Александр хоёрой хоорондо гараһан хэдэн үхибүүн тогтоогүй гэхэ. Саша хүбүүн эсэгынгээ мэргэжэлдэ аргагүй дуратай байгаа. Эсэгэдээл адли капитан болоо. Армида ябажа ерээд, Баргажанай пароходстводо хүдэлжэ байтараа, 1941 оной январь һара соо Эсэгэ ороноо дайсанһаа аршалалсахаяа баруулжаа мордоо. Ахаяа дайнда мордохуулһанаа дүүнэрынь элеэр һанадаг. «Аргагүй муухай һалхи шуурганай үдэр тудаһан юм. Мори шаргада һууһан зуун хүбүүд Туркаһаа мордоо һэн»,— гэжэ дүү басаганиинь хөөрэдэг.

Саша Игумнов Баргажан нютагһаа һамга абажа, басагатай болоһон байгаа. Дайнай дүлэн сооһоо бэшэгүүдые эльгээдэг һэн. Тагнуулшан болоод байхадаа, нэгэтэ дайсанай ара талада «хэлэ» баряа ха. Тэрэнэйнгээ түлөө Улаан Одоной орденоор шагнагдаха болоһон тухайгаа түрэлхидтөө дуулгаһан байдаг. Тэсэд орденойнь хуби заяан мүнөөшье болотор мэдэгдэдэггүй.

Дайшалхы ээлжээтэ даалгабариһаа Александр Игумнов һөөргөө бусаагүй юм.

Игумнов Михаил Ермолаевич 1922 ондо түрөө. Айлай эгээл бага хүбүүн Миша эхэдээ ехэ эрхээр өөдөө болоһон гэхэ. Горячинск курортын хүдэлмэришэнөөр ажаллажа байтараа, 1941 оной зун, үбһэ хуряалгын түлэг дунда, дайнда мордоһон намтартай.

Игумнов Михаил Ефимович 1916 ондо түрөө. Энэ хүнэй обогой бусаа аха дүүнэрһээ ондооень уншагшад гансата ойлгобо ёһотой. Эдэмнай аха дүүнэрэй үхибүүд. Эсэгэ Ефим Игумновынь бүри граждан дайнда унаһан гэхэ. Эхэнь эртэ наһа бараа. Үншэрһэн хүбүүн, хэнэйшье мэдэһээр, абгындаа байрладаг, хүбүүдээрнь нүхэсэдэг һааб даа. Байгалай леспромхоздо модо отологшо байтараа, дайнда мордоһон намтартай юм.

Дээрэ дурдагдаһан табан хүбүүд Игумновууд, бултадаа нэгэл гэрһээ гаража, дайнда мордоһон намтартай гээшэ.

Тиимэһээ эдэ табаниие эдэ мүрнүүдэй автор нэгэдүүлхэдээ, нютагай Соведэй гүйсэдкомой гаргаһан шиидхэбэриие баримталаа. Эдэ табанай нэрэнүүдэй бэшээтэй мемориальна бишыхан самбар Горячинск һууринай Октябрьская гудамжадахи нэгэ байшанда үлгөөтэй байдаг. Эдэ табан хүбүүд эндэ ажаһуугаа, эндэһээ дайнда мордоо гэһэн тэмдэглэл тэндэнь бии.

Эдэ табан Игумновуудай ажабайдалынь адлирхуушье һаа, дайшалхы замынь ондоонууд байгаа. Үхэлыешье тэдэнэр ондо ондоогоор угтаа. Тиигэбэшье дүү басагадайнь хөөрөөгөөр бодоходо, табуулаа нэгэ эсэгын һайн хүмүүжэл гараһан, журамтай, ажалша хүбүүд байгаа. «Эсэгэмнай аргагүй шанга хүн байгаа. Нэгэшье хүбүүмнай архи ууха, хулигаан ааша гаргахаһаа байха, тамхишье татадаггүй байгаа юм. Бултадаа ангууша, загаһаша, хүдэр, ажалша хүбүүд байгаа»,— гэжэ олоной эхэ Мария Григорьевна басагадтаа хөөрэдэг һэн. Иимэ хүмүүжэл гараһан хүбүүд үхэлэй урдаһаа сэхэ хаража, үнэн хэрэгэй түлөө, Эхэ оронойнгоо түлөө, ами наһаяа алдаа бэшэ аал? Харин нүхэрэйнгөө һүүлээр бүхы хүбүүдээ дайнда алдаад байһан эхэдэ хэниинь хэн гэшэгүй хайратай байгаал даа.

Эдэ табан хүбүүдэй хоёр дүү басагадынь — Александра Ермолаевна (1924 оной), Татьяна Ермолаевна (1927 оной) Горячинск һууринда ажаһууна. Александрынь нүхэр М. К. Мокров мүн лэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаа юм. Вера Александр хоёрые дахуулһан Т. Е. Мокрова хожомынь буряад Б. В. Ванхеевтэй хамтарһан байна. Тэрээнһээ гурбан үхибүү гаргажа, хамта хоёр басаган, гурбан хүбүүдтэй болонхой. Татьянань — дүрбэн үхибүүнэй эхэ, дайнай ветеран В. Ф. Чебунинтаяа Горячинскын курортын столоводо хүдэлһөөр.

...Горячинск һууринай Октябрьская үйлсэ нютагай гол гудамжа гэжэ тоологдодог хэбэртэй. Тэрэ гудамжаар ходоро хойшоо гарахада, Байгал далайда сэхэ тулажа ерэхээр. Замдашни тэндэхи бүхы магазинууд, хүүгэдэй саад оршодог. Айхабтар уран гоёор һиилэжэ, модо түнхижэ хэһэн хашаатай айлаар һонирхонгүй гарахын аргагүй юм. Тэндэ Байгалай леспромхозой жолоошон В. П. Краниковтан ажаһуудаг. Тэдээнһээ наашаа бүдүүн гэгшын модоор бариһан хуушан гэрнүүд дүүрэн. Олонхиинь хашаа дээрэ табан хушуухан улайдаг. Тэдэнэй дундаһаа Ермолай Игумновай гэр онсо шалгарна. Тэрэниие обёоронгүй хэншье хажуугаарнь гарахагүй. Мүнөө эндэ тэрэнэй зээ хүбүүн (Александра Ермолаевнаһаа гараһан) Борис Ванхеевтэн ажаһууна.

— Энэ байдалые нагаса баабаймнай эсэгэ түхеэрһэн юм. Дороһоо үмхиржэ, ехэ хүйтэн болошоһон байгаа. Доронь хэдэн сахариг оруулжа, үнгэрһэн зундаа нилээд ехэ заһабарилга хээб. Бани, амбаараа хуу шэнэлээб даа,— гэжэ Борис Владимирович хөөрэхэ зуураа,—энэ үйлсэдэмнай ёһоороо һаа, минии һанахада, аха дүү Игумновуудай нэрэ үгтэхэ байгаа. Һууринаймнай ондоо захын нэгэ үйлсэдэ тэдэнэрэй нэрэ олгогдонхой,— гэбэ.

Зүб лэ даа.

В. ТОКТОХОЕВА,
журналист.

ХҮН ЗО…
АША ТУҺ…

Манай корреспондент Б. ЦЫРЕМПИЛО… бүлгэмэй республикын комитедэй түрүү… НОВАТАЙ уулзаһа, доро үгтэһэн харюу…

— Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй республикын комитедэй хүн зондо ямар аша туһа хүргэнэ гээшэб?

— Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй комитет, энэ жэлһээ энэрхы сэдьхэлэй 35 медицинскэ сестратай болоно, 300-аад ганса бэе үбгэд, хүгшэдтэ, дайнай болон ажалай ветерануудта туһалха аргатай болобо. Республикын районуудта 17 медицинын тиимэ сестра хүдэлнэ. Зөөлэн абари зантай, энэрхы сэдьхэлтэй, тэсэбэри һайнтай зонууд манда хүдэлдэг. Үбшэнтэниие, эдэ үбгэд, хүгшэдые ганса эмээр бэшэ, харин сэдьхэлэй дулаан үгөөр, үнэн сэдьхэлһээ хандажа, дутуу дунда зүйлнүүдыень усадхаха, туһалха ёһотой, уялгатай ха юм. Бидэнэй дунда үлбэр зондо энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандажа, туһаламжа үзүүлжэ ябадаг эдэбхитэд олон юм. Тэдэнэй дундаһаа Хяагтын, Загарайн, Сэлэнгын районуудай Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй медицинскэ сестранууд Л. А. Сабашникова, В. В. Медведева, Г. Г. Глушко болон бусадай нэрэ нэн түрүүлэн нэрлэхэдэ болоно.

— Вера Петровна, Улаан Хэрээһэнэй бүлгэмэй арад зоной аша туһада ябуулжа, эмхидхэжэ байдаг хэмжээ ябуулганууднаа хэдэн гол зорилгонууд тухайгаа хөөрэжэ үгыт.

— Совет ороной Улаан Хэрээһэн гэһэн эмхиимнай өөрыгөө һайн һайхан талаһаа харуулдаг байһаниинь үнинэй мэдээжэ ааб даа. Манай бүлгэм 17 шэглэлээр хүдэлмэри эрхилнэ. Тэдэнэй нэгэ хэдыень уншагшадай һонорто дуулгая. Хэнэйшье мэдэһээр, республика дотор машина, транспорт жолоодогшодой гэмээр хэды олон хүн гэнэ аюулда орожо, нэгэ зариманиинь наһанай үбшэнтэй болонооб? Гэнэ, аюулай болоһон шалтагааниие шалгажа үзэхэдэ, хүдөө нютагуудай машина, техникэ жолоодогшод ажалаа эхилхынгээ урда тэдэ медицинскэ шалгалта гарадаггүй байба. Тиимэһээ үнгэрэгшэ жэлдэ республикын наркологическа диспансертай, Агропромсоюзтай суг хамта медицинскэ инспекторнүүдые һургажа гаргаһан байнабди. Эдэнэр нютаг нугадаа өөһэдөө шалгалта хэжэ байха аргатай болобо. Мүнөө хоёр тиимэ бүлэг һуралсажа гараһан байна. Тусхай һуралсал гарагшадай дунда Яруунын районой «Дружба» колхозой складые даагша С. Г. Цыремпилова, Хэжэнгын районой «Первомайский» совхозой диспетчер Д. Н. Рупсынов, Түнхэнэй районой «Мир» колхозой секретарь-машинистка Г. Л. Ангархаева, Хяагтын районой «Родина» колхозой гаражые даагша В. Н. Бондарев болон бусад бии.

Республикын Дотоодын хэрэгүүдэй болон Элүүрые хамгаалгын министерствэнүүдэй тусхай захиралтаар ГАИ-гай, милициин хүдэлмэрилэгшэд…

Нютаг нютагай һонин

ШАЛГАЛТА ТҮЛЭГТӨӨ

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтда студентнүүдэй үбэлэй шалгалта эхилжэ, сүлөөгүйхэн хаһань түлэгтөө оробо. Институдай алишье факультедэй оюутан тус тустаа 4—4, нүгөөдэ зариманиинь табаншье предмедээр шалгалта үгэхэ юм.

Институдай физикэ, математикын факультедэй хоёрдохи курсын студентнэр дүрбэн предмедээр шалгалта үгэнэ. Тэдэнэр мүнөө «информатика» предмедээр шалгалтаяа үгэжэ, нэгэ «ашаагаа буулгаба». Тус факультедэй студентнүүдэй дунда Сергей Сангадиев «5» гэһэн сэгнэлтээр шалгалтаяа үгэбэ. Хэжэнгын дунда һургуули дүүргэһэн Сергей һуралсалдаа оролдосотой һайнаар хандадаг, эрхим һурагша гэжэ түрүүшын үдэрһөө өөрыгөө харуулаа юм. Света Разуваева, Николай Красиков, Александр Поренгалаев, Юрий Афанасьев, Андрей Цыдыпов болон бусад «4» гэһэн сэгнэлтэнүүдые абаба.

Январиин 15-һаа эхилһэн шалгалта январиин 30 болотор үргэлжэлхэ юм. Удаань амаралта эхилхэ.

В. МАЛАНОВ,
тус факультедэй студент.

УРАН ГАРТАНАЙ АМЖАЛТА

Хурамхаанай ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай коллектив хүн зониие хангаха 1989 оной түсэб 116 процент дүүргэжэ гарга.

Үнгэрһэн жэлэй апрель һара соо тэндэ оёдолой цех нээгдэжэ, хүн зондо таатай зохид болоно үгөө һэн. Могойтын ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг пунктые даагшаар Нина Григорьевна Волошина хүдэлнэ. Гадна оёдолшод Зоя Гармаева, Сэсэг Надмитовае онсо тэмдэглээ.

Майска посёлогой ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинадай коллектив баһал амжалтатайгаар жэлээ түгэсхэһэн юм. Гутал оёдог мастер Андрей Сечснов онсо шалгаржа, олоной һайшаал, магтаалда хүртэдэг гээшэ. Тиихэдэ Хурамхаанай комбинадай гутал оёдог мастер Баир Холбоев үнгэрһэн жэлдэ һайн амжалта туйлаа.

В. МАЛЫГИНА.

ХАНИ БАРИСААНАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Улаан-Үдын Ербановай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын техникум соо һонин уулзалга болобо. Зүүн Сибириин зонын хүдөө ажахын техникумүүдэй дэргэдэхи интернациональна хани барисаанай клубуудай 14 түлөөлэгшэд суглараһан байна. Тэдэнэй дунда Тувын, Минусинскын, Тулунай, Ачинскын хүдөө ажахын техникумүүдэй түлөөлэгшэд бии.

Түрүүшын уулзалга дээрэ нацинуудай хоорондохи харилсаа холбоон тухай үргэн ехэ хөөрэлдөөн болоо. Эндэ КПСС-эй обкомой агитаци болон пропагандын таһагые даагшын орлогшо В. Л. Кургузов хабаадалсажа, «Үзэл сурталай хүдэлмэри — мүнөө үедэ» гэһэн элидхэл хэжэ, суглараагшадай анхарал татаа. Республикын агропромсоюзай кадрнуудай талаар түрүүлэгшын орлогшо Ф. Г. Бадиева хөөрэлдөөндэ хабаадаһан байха юм.

Гадна Ербановай нэрэмжэтэ техникумэй һурагшад энэ уулзалгада эдэбхитэйгээр хабаадажа, олон асуудалнуудые табиһан, һанамжа дурадхалнуудаа хэлэһэн байха юм.

Хоёрдохи үдэрынь техникумүүдэй түлөөлэгшэд өөр өөрынгөө клубууд тухай, дүй дүршэлөө хубаалдаба. Удаань клубуудай харалга эхилһэн юм. Харалгадань клубуудай документаци, дүй дүршэл, фото-зурагууд, планшедүүд оруулалсагдаһан байна. Харалгын дүнгөөр Улаан-Үдын Ербановай нэрэмжэтэ техникумэй клуб нэгэдэхи һуури эзэлээ һэн. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые Минусинскын, Тулунай ба Улаан-Үдын һү-мяханай техникумүүдэй клубууд эзэлээ юм.

Т. БАЗАРОН.

Спорт — Спорт — Спорт — Спорт

ШЭТЫН БАСАГАД ШАЛГАРБА

Басагадай дунда волейболоор Алас-Дурна зүгэй зонын мүрысөөн Зүүн Сибириин технологическа институдай спортын зал соо болоно, манай зонын 7 область, хизаар болон автономито республикын команданууд хабаадаһан байгаа. 16—17 наһанай басагад наадаһан байха юм.

Шэтын областиин басагадай команда илангаяа һайнаар наадажа, бүхы уулзалгануудтаа илалта туйлаад, зонын чемпион болобо. Тиигэжэ тэдэнэр басагадай дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ шанда хүртэдэг байһанаа үшөө дахин гэршэлээ.

Примориин хизаарай волейболист басагад Хабаровска хизаарай түлөөлэгшэдые шүүжэ, мүнгэн медальнуудаар шагнагдаба.

Закаменск хотын хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагшадһаа бүридүүлэгдэһэн Буряадай АССР-эй команда энэ жэлдэ хангалтагүйгөөр наадажа, дүрбэдэхи һуурида гараба. Энэнь манай республика дотор хүбүүд, басагадай дунда волейбол наадые хүгжөөлгэдэ хангалтагүй анхаралай хандуулагдажа байһые харуулаа. Һүүлэй арбаад жэл соо манай республикын нэрэ хүндые али бүхы мүрысөөнүүдтэ Закаменск хотын хүбүүд, басагад түлөөлдэг гээшэ. Яһала ехэ амжалтануудыешье туйлаһан байха. Теэд Улаан-Үдэ хотын хүүгэдэй спортын һургуулиин һурагшад юундэ суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагданагүйб? Энэ һургуулиин тренернүүд бэлигтэй бэрхэ хүбүүд, басагадые шэлэжэ олоод,һурган хүмүүжүүлхэ талаар юундэ мүртэй оролдолго гарганагүйб? Республикын спорткомитет, городской спортын комитет республикын Арадай эрдэм һуралсалай министерство, эсэсэй эсэстэ Буряадай АССР-эй волейболой федераци эдэ бүхы асуудалнуудые дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэжэ, шухала хэмжээнүүдые абахаар болоо гэжэ һанагдана.

Түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн команда РСФСР-эй Арадай эрдэм һуралсалай министерствын тоосоогоор Россин федерациин хахад финалай мүрысөөндэ хабаадаха эрхэдэ хүртэбэ.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

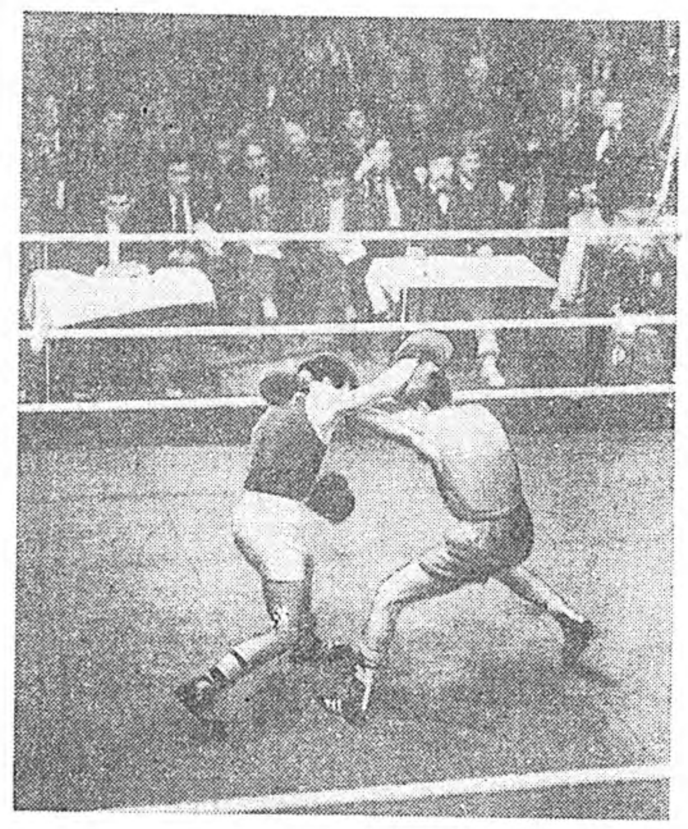

Хүшэр тулалдаан.
П. БУРМАКИНАЙ фото.

ТАСС — АПН

ХИЛЫН САДАНАҺАА

ДУРАСХААЛЫЕНЬ ЁҺОЛОН ХҮНДЭЛБЭ

ВАРШАВА. Освенцимдэхи гитлеровскэ үхэлэй лагериие совет сэрэгшэдэй сүлөөлһөөр 45 жэлэй ойн урда тээхэнэ Польшын олониитын түлөөлэгшэд нацис алуургшадай гарһаа унаһан 4 миллион шахуу хүнэй дурасхаалые ёһолбо. Фашизмһаа хохидогшодой дурасхаалда зорюулагдаһан уласхоорондын хүшөөгэй дэргэдэ хүн зониие олоорнь буудажа аладаг байһан ордон соохи ханын дэргэдэ веногууд табигдаа.

Освенцимые сүлөөлхын түлөө байлдаануудта баатарай үхэлөөр унаһан 1-дэхи Украинска фронтын сэрэгүүдэй хүүр дээрэ баглаа сэсэгүүд табигдаһан байгаа.

1,45 ТРИЛЛИОНОЙ ТУҺАЛАМЖА

ТОКИО. Апрелиин 1-һээ эхилхээ байһан финансын жэлдэ бусад гүрэнүүдэй ба уласхоорондын эмхинүүдэй хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада Япон 1,45 триллион иенэй туһаламжа үзүүлхэ байна. Энэнь хадаа нёдондо жэлэй хэмжээнтэй сасуулбал, 5,8 процентээр дээшээ болоно гэжэ гадаадын хэрэгүүдэй министр Таро Накаяма Японой министрнүүдэй кабинедэй тусхай заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Энэ статьягаар гаргашануудаараа Япон гурбадахи жэлээ удаа дараалан Холбоото Штадуудые ахижа гарана бшуу.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ ДҮНГҮҮДЭЭР

БЕРЛИН. ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ханс Модровой болон политическэ партинуудай, «түхэреэн столой» заседанинуудта хабаадажа байһан оппозиционно бүлэглэлнүүдэй хоорондо 7 час соо үргэлжэлһэн хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр амаралтын үдэрэй һүни дүрбэн пунктһаа бүридэһэн программа баталагдан абтаба. «Түхэреэн столой» заседанинуудые хүтэлэгшын үүргэ дүүргэһэн церковиин ахалагша советник Мартин Циглерэй мэдээсэһэнэй ёһоор, ГДР-эй арадай палатада һунгалта урда тээнь түсэблэгдэһэнэй ёһоор майн 6-да бэшэ, 1990 оной мартын 18-да үнгэргэгдэхэ байна. Хоёрдохёор, «түхэреэн столой» хүдэлмэридэ хабаадаһан партинуудай ба бүлэглэлнүүдэй туд бүхэниинь Национальна харюусалгын правительствада өөһэдыгөө түлөөлэгшые портфельгүй министр болгожо эльгээхэ юм гэжэ шиидхэгдээ. Шэнэ кабинет иигэжэ нэрлэгдэхэ. Программын гурбадахи пунктын үндэһөөр министрнүүдэй нэгые правительство «түхэреэн столой» хүдэлмэриин талаар этигэмжэтэ болгожо, томилхые хараална. Эсэстээ ГДР-эй хото городуудта, общинануудта коммунальна һунгалта майн 6-да үнгэргэгдэхэ юм гэһэн шиидхэбэриие бүхы таланууд баталан абаба.

ОЛОНХИИН ДУУГААР БАТАЛАГДАА

ВАРШАВА. Учредительнэ конгрессэй делегадууд Польшын зүүнэй хүсэнүүд — Польшын Республикын социал-демократи гэһэн шэнэ партиин нэрые олонхиин дуугаар һайшааба. Шэнэ партиин Программа, Деклараци болон Устав урда тээнь баталагдан абтаһан байгаа. Урда тээнь баталагдан абтаһан регламенттай зохилдуулан, Польшын Республикын социал-демократи гэдэг партиин учредительнэ конгрессэй делегадууд хүдэлмэреэ саг зуураар таһалдуулжа, тэрэнэй түүхэдэхи һүүлшын съездые — Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин XI съездые түгэсхэхэ гэһэн тогтоол абаһан юм. Польшын зүүнэй хүсэнүүдэй шэнэ партиин учредительнэ конгрессые үнгэргэхын тула XI съездын хүдэлмэри байгша оной январиин 27-до зогсоогдоһон байгаа гэжэ мэдээсэгдээ һэн. Съездын делегадууд хэдэн документнүүдые һайшааба. Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин бүхы эрхэнүүдые, уялгануудые, тэрэ тоодо зөөриие Польшын Республикын социал-демократи гэдэг шэнэ партида дамжуулан үгэхэ тухай тогтоол мүн лэ баталагдан абтаа. Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин ажал ябуулгые болюулха тухай тогтоол баталагдаа.

Сэнхир экран

СРЕДА, 31

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30—«120 минута». 9.35—Амар сайн, хүгжэм! 10.20—«Этот везучий Новиков»—баримтата фильм. 11.40 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «һолонго» гэһэн уласхоорондын VIII фестиваль (Инди). 12.05—Уран шүлэгэй долгин дээрэ. 12.10—«Двенадцать стульев»—4 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 13.30—Время. 14.00—«Двенадцать стульев»—4 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 15.20—Телеочерк. 15.30—«Стариковское дело»—зүжэг. 16.30—«Городок»—баримтата фильм. 16.50—Л. В. Бетховен зохёолнууд. 17.40—Эрдэмэй вестник. 18.25—Хүүгэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 19.25—Соносхолнууд, мэдээсэл. 19.30—Время. 20.00 — Февралиин телевизионно фильмүүд тухай. 20.30—Мультфильм. 20.40—«Двенадцать стульев»—4 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.0—Время. 22.30—Шухала асуудалаар хөөрэлдөөн. 22.40—Дэлхэйн һониной дээжэһээ. 23.35—А. Синявскиин «Прогулки с Пушкиным» гэжэ ном тушаа. 23.55—П. И. Чайковский. 3-дахи номерой симфони.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Достоевскиин зурагууд. 9.35, 10.35 — Байгаали шэнжэлгэ. 3-дахи класс. 10.05, 11.05—Немец хэлэн. 11.35, 12.35—Хүгжэм. 5-дахи класс. 13.05—«Мария»—баримтата фильм. 13.45—РСФСР-эй ба УССР-эй хүгжэмтэ фольклорой концерт. 14.15—«Ни в сказке сказать»—баримтата фильм. 14.50—Баримтата фильмүүд. 15.20 — «Хлеб—имя существительное»— уран һайханай фильм. 7-дохи сери. УЛААН-ҮДЭ. 18.05—«Фитиль». 18.15 — «һургуули: мүнөөдэр ба үглөөдэр». 19.00—Байгал. 19.20—«Эд бараа арад зондоо». Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин предприятинуудые хүгжөөхэ асуудалнууд тухай. 20.00—«Эрхэтэн ба хуули.» МОСКВА. 20.50—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» 21.05—Ажал хэрэгэй талаар бодолнуудай яармаг. 22.05—Прибалтикада гуслиин наадан. 22.30—«Не буду гангстером, дорогая»—уран һайханай фильм.

Кино, театрнуудта

Театр оперы и балета
«Дон Кихот»— в 19.

Русский театр драмы
«Диоген»— в 19-30.

Бурятская филармония
Концертный зал (пр. Победы, 17)— Концерт лауреата Всесоюзного конкурса. Оренбургского государственного русского народного хора — в 19-30.

«Дружба»
Мультфильмы — в 9-40, «Жикина династия»— в 11-30, 13-20, 15-10, 17, 18-50, 20-40 (удл.).

«Родина»
«Раз, два — горе не беда»— в 10, 16, «Жикина династия»— в 12, 13-40 (удл.), 18-10, 19-40 (удл.), 21-40.

«Прогресс»
Красный зал —«Маски»— в 9-40, 11-30, 13-20, 15-10, 17, 19, 21. Зеленый зал—«Хон Гиль Дон»— 9-40, 11-30, 13-20, «Любимый Раджа» (2 с.)— в 15-10, 17-30, 20-30.

«Эрдэм»
«До первой крови»— в 14-10, 16, «Хон… 11-30, 16-…

«Октябрь»
«Чудесный… ки»— в … «Месть … 10, 15-40.

«Восток»
«Летели … 30, «Брак… ми»— в …

«Байкал»
«Брак по-… 20-30.

НАШ АДРЕС:
670000, УЛАН-УДЭ
ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный—2-64-36, 2-63-86; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР, … ректор 2-40-45. Н-03329. Заказ № 24.